

**T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DERS DIŞI SPORİF ETKİNLİKLERE
KATILIMLARINA YÖNELİK EBEVEYN TUTUMLARININ BAZI
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖKHAN DOKUZOĞLU

**DANIŞMAN
DOÇ.DR. SÜLEYMAN MURAT YILDIZ**

ARALIK, 2018

MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DERS DIŞI SPOR TİF ETKİNLİKLERE
KATILIMLARINA YÖNELİK EBEVEYN TUTUMLARININ BAZI
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖKHAN DOKUZOĞLU

Sosyal Bilimler Enstitüsünde
“Yüksek Lisans”

Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 31/12/2018

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 28/12/2018

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Süleyman Murat YILDIZ

Jüri Üyesi : Doç.Dr.Reşat KARTAL

Jüri Üyesi : Dr.Öğr.Üyesi Hacılet MOLLAOĞULLARI

Enstitü Müdürü : Prof.Dr.Tuncay ÖĞÜN

ARALIK, 2018

MUĞLA

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 05/12/2018 tarih ve 866/3 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 24 maddesine göre, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi Gökhan DOKUZOĞLU'nun "Ortaokul Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımlarına Yönelik Ebeveyn Tutumlarının Bazı Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi" adlı tezini incelemiş ve aday 28/12/2018 tarihinde saat 15.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 70 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin Başarılı olduğuna Oy Birliği ile karar verildi.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Süleyman Murat YILDIZ

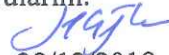
Üye
Doç.Dr.Resat KARTAL

Üye
Dr.Öğr.Üyesi Hacalet MOLLAOĞULLARI

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Ortaokul Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımlarına Yönelik Ebeveyn Tutumlarının Bazı Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28/12/2018

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

YAZARIN

Soyadı : DOKUZÖĞLU

Adı : Gökhan

Kayıt No:

TEZİN ADI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DERS DIŞI SPORİF ETKİNLİKLERE KATILIMLARINA YÖNELİK EBEVEYN TUTUMLARININ BAZI DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Y. Dil: INVESTIGATION OF THE PARENTS ATTITUDES RELATED TO THE ATTENDANCE TO EXTRACURRICULAR SPORT ACTIVITIES OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS ACCORDING TO SOME DEMOGRAPHIC CHARACTERISTIC

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans

Doktora

Sanatta Yeterlilik

X

O

O

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Fakülte :

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih :

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : Süleyman Murat YILDIZ

Ünvanı : Doç.Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL: Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI: 59

TEZİN KONULARI:

1. Ders Dışı Sportif Etkinlikler
2. Aile
3. Tutum

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

1. Ders Dışı Sportif Etkinlikler
2. Aile
3. Tutum

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER:

1. Extracurricular Sport Activity
2. Family
3. Attitude

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum	☐
2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir	☒
3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir	☐

Yazarın İmzası :

Tarih : 28/12/2018

ÖZET

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları bazı demografik özelliklere göre incelenmiştir. Bu araştırma, tarama modeli kapsamında ilişkiyel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Yılmaz ve Güven (2015) tarafından geliştirilen “Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, ortaokul öğrenci velileri oluşturmaktadır. Aydın ili Nazilli ilçesinden seçilen bir devlet ortaokulu öğrenci velileri ise örneklem olarak belirlenmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik, korelasyon analizi ve parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach’s Alpha katsayısı ile belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda; “ebeveyn tutumlarının çocuk sayısı”, “çocuğun cinsiyeti”, “meslek”, “aylık gelir”, “eğitim durumu”, “çocuğu akademik olarak başarılı bulma”, “herhangi bir spor faaliyetinde”, “spor ile ilgili haberleri takip etme”, “çocuğu sportif etkinliğe katılması yönünde destekleme”, “çocuğun herhangi bir sportif etkinliğe katılması” değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. “Ebeveyn cinsiyeti”, “ebeveyn yaşı” ve “çocuğun bulunduğu sınıf” değişkenlerinde herhangi bir anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Ders Dışı Sportif Etkinlikler, Aile, Tutum.

ABSTRACT

In this study, parental attitudes towards secondary school students' participation in extracurricular sports activities were examined according to some demographic characteristics. This study was conducted by using the relational survey model and Parent Attitude Scale towards Extracurricular Sport Activities developed by Yılmaz and Güven (2015) was used as data collection tool. Parents of secondary school students compose of the universe of the study. The parents of a state secondary school students chosen from Nazilli district of Aydın province, in Turkey, were determined as samples. Descriptive statistics, correlation analysis and non-parametric tests were used to analyze the data. The reliability of the scale was determined by Cronbach's Alpha coefficient.

As a result of the research; “number of parents' attitudes”, “child's gender”, “job”, “monthly income”, “educational status”, “academic successful finding”, “follow-up news on any sports activity”, “sports”, “supporting the child to participate in sportive activities” significant differences were determined according to the variables of participation. On the contrary, there were no significant differences in “parental gender”, “parental age”, and “child class” variables.

Key Words: Extracurricular Sport Activity, Parents, Attitude.

ÖNSÖZ

Çağdaş eğitim sistemlerinde ders dışı etkinlikler en az ders içi etkinlikler kadar önemlidir. Ders dışı etkinlikler formal eğitimdeki eksiklikleri gidererek onların kalıcı olmasını sağlayan, öğrendiği bilgileri hayatla bağdaştıran ve bu bilgileri kullanmayı olanak sağlayan etkinliklerdir. Ders dışı sportif etkinliklere katılımında birçok faktör rol oynamaktadır. Bu araştırmada Türkiye’de ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumlarının bazı demografik özelliklere göre incelenmiştir.

Yüksek lisans tezimi hazırlarken katkılarını, görüşlerini ve sonsuz sabrını benden esirgemeyen çok değerli danışmanım Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Doç.Dr. Süleyman Murat YILDIZ’a teşekkür ederim. Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim süresince gelişimime katkıda bulunan, fikirleriyle destek olan Muş Alparslan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hüseyin KIRIMOĞLU’na teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın gerçekleşmesi sürecinde fikirlerini, tecrübelerini ve manevi desteğini esirgemeyen arkadaşım Dr. Öğr. Üyesi Bereket KÖSE’ye, Yüksek Lisans eğitimim süresince beni her koşulda destekleyen, yanımda olan sevgili eşim İpek DOKUZOĞLU’na çok teşekkür ediyorum.

Gökhan DOKUZOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ-----	I
İÇİNDEKİLER -----	II
TABLolar LİSTESİ -----	IV
1.GİRİŞ-----	1
1.1. Problem -----	1
1.2. Araştırmanın Amacı -----	3
1.3. Araştırmanın Önemi -----	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları -----	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları -----	3
1.6. Tanımlar -----	3
2. LİTERATÜR BİLGİLER-----	5
2.1. Eğitim-----	5
2.2. Beden eğitimi -----	6
2.3. Spor -----	7
2.4. Ders Dışı Etkinlik Kavramı-----	8
2.4.1. Ders Dışı Etkinliklerin Amacı-----	9
2.4.2 Ders Dışı Sportif Etkinlikler -----	10
2.4.3. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımı Etkileyen Faktörler-----	11
2.4.4. Ders Dışı Etkinliklerin Bireyin Gelişimine Katkıları-----	13
2.4.4.1. Psikolojik Gelişime Katkıları -----	13
2.4.4.2. Fiziksel Gelişime Katkıları-----	14
2.4.4.3. Sosyal Gelişime Katkıları -----	15
2.5. Aile-----	16
2.5.1. Aile tutumları-----	17
2.5.1.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu-----	17
2.5.1.2. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu -----	18
2.5.1.3. Aşırı Otoriter Ebeveyn Tutumu -----	19
2.5.1.4. Aşırı Serbest Ebeveyn Tutumu -----	20
2.5.1.5. Tutarsız Ebeveyn Tutumu -----	20
2.6. Tutum -----	21
2.6.1. Tutumların Oluşması ve Değişmesi -----	22

2.6.2. Tutuların Oluşmasını Etkileyen Faktörler -----	23
2.7. Tutumların Ögeleri -----	23
2.7.1. Bilişsel Öge -----	23
2.7.2. Duygusal Öge -----	24
2.7.3. Davranışsal Öge -----	24
3. YÖNTEM -----	25
3.1. Araştırmanın Modeli -----	25
3.2. Veri Toplama Araçları -----	25
3.3. Evren ve Örneklem -----	25
3.4. Verilerin Değerlendirilmesi -----	25
4. BULGULAR -----	26
4.1. Demografik Bulgular -----	26
4.2. Güvenirlik Analizi -----	27
4.3. Korelasyon Analizi Sonuçları -----	28
4.4. Normallik Testi -----	29
4.5. Ortaokul Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımlarına Yönelik Ebeveyn Tutum Düzeyleri -----	29
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER -----	40
5.1. TARTIŞMA -----	40
5.2. SONUÇ -----	49
5.3. ÖNERİLER -----	50
6. KAYNAKLAR -----	52
7. EKLER -----	57

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Demografik Değişkenler-----	26
Tablo 2. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeğinin Güvenirlik Sonuçları -----	27
Tablo 3. Değişkenlere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları -----	28
Tablo 4. Normallik Testi Sonuçları -----	29
Tablo 5. Ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik Ebeveyn tutum düzeyi -----	30
Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları -----	30
Tablo 7. Yaş Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları -----	31
Tablo 8. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları -----	32
Tablo 9. Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları-----	33
Tablo 10. Meslek Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları -----	33
Tablo 11. Aylık Gelir Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları -----	34
Tablo 12. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları -----	35
Tablo 13. Çocuğun Bulunduğu Sınıf Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları -----	36
Tablo 14. Çocuğu Akademik Olarak Başarılı Bulma Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları -----	37
Tablo 15. Herhangi Bir Spor Faaliyetinde Bulunma Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları -----	37
Tablo 16. Spor İle İlgili Haberleri Takip Etme Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları-----	38
Tablo 17. Çocuğu Sportif Etkinliğe Katılması Yönünde Destekleme Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları -----	39

Tablo 18. Çocuğun Herhangi Bir Sportif Etkinliğe Katılması Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları -----39

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Spor insanlığın varoluşundan günümüze kadar ulaşan bir etkinliktir. İnsanlar ilk çağlarda sporu hayatlarını devam ettirebilmek için yapmıştır. Kimi zaman avcılık, kimi zaman da tehlikeden korunmak için yapmışlardır. Günümüz modern dünyasında ise insanlar spora, teknolojinin gelişimiyle birlikte hareketsiz yaşamın getirdiği olumsuzluklardan korunmak için ihtiyaç duymaktadır. Yetişkinlerde iş temposunun yoğunluğu ya da okul çağındaki öğrencilerin ders ve sınav yükünün artmasıyla birlikte kişi spora zaman ayıramamakta ya da çok az ayırabilmektedir.

Öğrencinin sportif etkinliklere katılmasında birçok faktör rol oynamaktadır ve ilk faktör ailedir. Çocuk doğumundan itibaren ailedeki bireyleri taklit etmeye başlar. Konuşması, yemek yemesi, kitap okuma alışkanlığı, sportif etkinliklere olan ilgisi ve tüm diğer gereksinimlerini aile üyelerini taklit ederek öğrenir. Bu nedenle aile bireyleri çocuğun gelişiminde büyük rol oynar. Çocuk anne-baba kitap okuyorsa kitap okumaya meyilli olacak spor yapıyorsa spora ilgi duyacaktır (Öztürk, 1998:61).

Aile bireylerinin sportif etkinliklere yönelik tutumları çocukların spora olan ilgisini belirlemede kilit rol oynamaktadır. Sportif etkinliklerin çocuğun zihinsel, duygusal, fiziksel ve sosyal gelişimine olan katkısının farkında olan aileler çocuklarının sportif etkinliklere katılımlarını desteklemektedir. Sportif etkinliklere katılımın öğrencinin derslerini aksattığı, sporun gereksiz olduğunu ya da zaman kaybı olduğu düşüncesi sportif etkinliklere karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden olmaktadır (Öncü, 2011).

Beden eğitimi ve spor birbirinden bağımsız olmayan ve birbirlerini tamamlayıcı iki terimdir. Her ikisi de öğrencinin ruh sağlığı gelişimine destek olmakta, güçlü ve iradeli bireyler yetişmesinde büyük rol oynamaktadır. Beden eğitimi ve spor bireyin keşfedilmemiş özelliklerini ortaya çıkarmakta bireye yardımcı olmaktadır (Akgül ve ark., 2012). Beden eğitimi ve spor dersinin çağdaş eğitim anlayışında öğrencilerin bir bütün olarak gelişimleri amaçlanmaktadır. Beden eğitimi ve spor dersi eğitim öğretimin amaçlarıyla paraleldir ve öğrencinin kişilik gelişimini destekleyecek; mutlu, doğru hareket etmesini bilen, zihinsel ve duygusal açıdan bir bütün olarak gelişimine destek vermektedir (Başoğlu, 1995:5).

Beden eğitimi dersi okullarda birlik ve beraberliğin kurulmasında ve korunmasında büyük rol oynamaktadır. Öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkararak bunların gelişmesine katkı sağlar. Öğrencilerde empati, yansıtıcı düşünme gibi kavramların gelişmesine destek olmaktadır. Modern eğitim anlayışında beden eğitimi dersi ve ders dışı sportif etkinlikler eğitimin vazgeçilmez birer parçasıdır. Beden eğitimi dersi ve ders dışı sportif etkinlikler eğitimi tamamlayıcı birer unsurdur. Beden eğitimi ve ders dışı etkinlikler bireyi hayata hazırlamanın yanı sıra bireyin psikolojik, sosyal ve fizyolojik olarak gelişmelerini katkı sağlamaktadır (Esen, 2010:2).

Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları dikkate alınarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları hangi düzeydedir?
2. Ebeveyn tutumlarının cinsiyet değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
3. Ebeveyn tutumlarının yaş değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
4. Ebeveyn tutumlarının çocuk sayısı değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
5. Ebeveyn tutumlarının çocuğun cinsiyeti değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
6. Ebeveyn tutumlarının meslek değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
7. Ebeveyn tutumlarının aylık gelir değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
8. Ebeveyn tutumlarının eğitim durumu değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
9. Ebeveyn tutumlarının çocuğun bulunduğu sınıf değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
10. Ebeveyn tutumlarının çocuğu akademik olarak başarılı bulma değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
11. Ebeveyn tutumlarının herhangi bir spor faaliyetinde bulunma değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?

12. Ebeveyn tutumlarının spor ile ilgili haberleri takip etme değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
13. Ebeveyn tutumlarının çocuğu sportif etkinliğe katılımı yönünde destekleme değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?
14. Ebeveyn tutumlarının çocuğun herhangi bir sportif etkinliğe katılımı değişkenine göre aralarında farklılıklar var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de ilköğretim ikinci kademedede öğrenim gören öğrencilerin, ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumlarının bazı demografik özelliklere göre incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik aile tutumlarının belirlenmesi ve bu doğrultuda ailelere rehber olması bakımından önemli görülmektedir. Araştırmanın ortaya koyacağı bilimsel sonuçlara dayalı olarak ailelerin pozitif tutumları öğrencilerin bedensel ve ruhsal gelişime katkı sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada kullanılan ölçeğe yönelik katılımcıların verdikleri cevaplarda samimi oldukları varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma zaman, maliyet ve ulaşılabilirlik unsurları dikkate alınarak Aydın ili Nazilli ilçesinde bulunan bir devlet ortaokulu öğrenci velileri ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Eğitim, “insan davranışlarında bilgi, beceri, anlayış, ilgi ve kişilik nitelikleri yönünde belirli gelişmeler sağlamak amacıyla yürütölen etkinlikler sistemidir” (Ertürk, 1972:12).

Spor: “Beden eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlarda somutlaşmış, üst düzeyde yapıldığında fizyolojik, psikolojik, estetik, teknik özellikleri gerekli kılan, yarışmaya dayalı ve katı kurallarla çevrili bir etkinliktir” (Aracı, 1999:13).

Ders dışı sportif etkinlikler: Okul ders saatleri dışında uygulanan herhangi bir zorlama olmaksızın tamamen gönüllü öğrencilerin katılımıyla okul idaresinin denetimi altında düzenlenen, örgün eğitimin eksik kalan yönlerini tamamlamak, öğrencilerin farklı istek ve ihtiyaçlarını karşılamak ve onları iyi birer vatandaş olarak yetiştirme etkinlikleridir. Ders dışı etkinlikler eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır. Eğitimin amaçlarına yönelik olarak okulda ya da okul dışında öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine olanak sağlayan planlı ve düzenli etkinliklerdir (Binbaşıoğlu, 1991:241).

2. LİTERATÜR BİLGİLER

2.1. Eğitim

Birçok tanımı yapılan eğitim, insan yetiştirme sanatı olarak ifade edilmektedir. Hedefi ve konusu insandır. İnsan yetiştirme sanatı da sistemli ve düzenli bir etkinlikle gerçekleşir. Bu sebeple eğitimin zamana ayak uydurması ve kendini sürekli güncellemesiyle gereklidir. Aksi takdirde toplumun geri kalması da kaçınılmazdır (Tonya, 2008:2).

Kelime anlamıyla eğitim bireyin sosyalleşmesi, hemcinslerine ve topluma katkı sunan bir birey olarak topluma kazandırmasıdır (Leif ve Rustin, 1980:11).

Toplumların görevi olan kültürlerini sürdürmek ve geliştirmek, yetişmekte olan kuşağın eğitim ve öğrenimiyle olur. Eğitim çocuk doğar doğmaz ailede başlar ve okul içinde ve dışında yapılan eğitim ve öğretimle birlikte yaşam boyu sürer (Yavuzer, 2004:145).

Eğitim yaşantımız boyunca devam eder ve diğer toplumsal konularla iç içedir. Yavaş ve İlhan'a (1997:15) göre ise; eğitim yaşama hazırlık değil, yaşamın kendisidir ve yaşamla özdeşdir. Bu özdeşlikte eğitim, yaşama yönlendiren yaşam şekline özellik kazandıran bir süreçtir. O halde eğitim, okula gelmeden önce ailede, çevrede ve okul sırasında da okula paralel olarak çevrede ayrıca devam etmektedir. Eğitim bireyin tüm yaşamı boyunca sürmekte ve okul dışında ve içinde yaşam boyu edindiği tecrübelerin tümünü kapsamaktadır. Sosyo-kültürel, politik ve ekonomik olgular eğitimi etkiler ve eğitim bu olgulardan etkilenir.

Kişi doğumundan itibaren sürekli yeni şeyler öğrenmektedir. Toplum kurallarını, inanç ve değerlerini, alışkanlıklarını, komşuluk ilişkilerini öğrenir. Üyesi olduğu toplumun kendine has değerlerini yine bu etkileşimlerle öğrenmektedir. Kişi yaşadığı çevrede yine bu etkileşimlerle nelerin yapılması gerektiği ya da yapılmaması gerektiğini öğrenir. Öğrenme hayat boyunca devam eder ve eğitim öğretimin ilk yeri ailedir. Birey ailenin kurallarını öğrenir. Aile bireylerinin yapmış olduğu şeyleri taklitle öğrenmeye başlar. Birçok olumlu ve olumsuz davranışlar kazanmada da aile çok önemlidir. Olumlu özelliklere sahip ailelerin çocukları olumlu davranışları taklit eder. Örneğin kitap okuyan anne babaların çocukları kitap okuyacaktır ya da spora ilgisi olan aile de yetişen çocukların spora ilgileri olacaktır.

Eğitim s¼recinde birey; aile, arkadaş, ¼đretmen, ¼evre, akrabalar, b¼y¼kler, komşular, kitle iletişim ara¼ları ile karşılaşmaktadır. Bunların ¼zellikleri de bireyin eğitiminde etkili olmaktadır.

Eğitim ¼đretim s¼reci boyunca kişi arkadaş, aile, ¼đretmen, akrabalar, komşular, kitle iletişim ara¼ları gibi bir¼ok değişkenle karşılaşmaktadır. Bunların en ¼nemli ¼zelliđi kişinin eğitiminde aktif rol oynamaktadır (G¼kg¼z, 2014:8).

Yeterli ve kaliteli eğitim uygulanabilen ¼lkeler değerlendirildiğinde bu ¼lkelere daha ¼retken daha ¼alıřkan ve ¼lke geleceğini ¼n planda tuttukları g¼zlemlenmektedir. Bu ¼lkelerin ekonomik ve k¼lt¼rel anlamda diğer ¼lkelerden daha iyi noktalarda oldukları g¼r¼lm¼řt¼r. Finlandiya gibi eğitim sisteminin en iyi uygulanabildiği ¼lkelere bakıldığı zaman bu ¼lkelerin eğitim sayesinde kalkınmış olduğu a¼ık¼a g¼r¼lmektedir. Almanya ve Japonya 2. D¼nya savaşlarından ağır yenilgiler alıp ¼ıkmalarına rağmen yine de en b¼y¼k yatırımlarını eğitim sistemlerine yapmış ve neticede ekonomik ve sanayi alanında en g¼¼l¼ ¼lkeler arasına girmişlerdir (M¼layim, 2014:7).

Eğitimde bazı kazanımları sıralarsak (M¼layim, 2014:8):

- Kişide İstendik y¼nde değişim sağlar
- Kişide k¼lt¼r d¼zeyi artar.
- Kişisel hak ve ¼zg¼rl¼klerin farkına varır.
- Karşılaştığı problemlere karşı problem ¼özme y¼ntemlerini ¼đrenir.
- Toplumsal beklentilere cevap verir.
- Topluma uygun davranışlar sergiler.
- Toplumda fikir uyuşmazlığına d¼řt¼đ¼nde daha akıllıca karar verir.
- Daha aktif ve girişkendir.
- ¼lke ¼ıkarlarını ¼n planda tutar.

2.2. Beden Eğitimi

Beden eğitimi bireyin beden ve ruh sağlığının gelişimine destek veren g¼¼l¼ bir eğitim alanı ve hareketler b¼t¼n¼d¼r. Kısaca beden eğitimi bireyi bir b¼t¼n olarak fiziksel ve ruhsal becerilerini geliştirmek ve onlara atletizm, jimnastik, eğitsel oyunlar gibi

sporsal etkinliklere yönlendirerek olumsuz davranışlardan uzaklaştırmadır (Tahmazoğlu, 2014:4)

Gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelerde beden eğitimi ve spora verilen değer, gelişmiş ülkelere nazaran oldukça düşüktür. Gelişmiş ülkelerin eğitim öğretim müfredatlarında beden eğitimi ve spor dersi önemli bir yere sahiptir. Gelişmiş ülkelerde beden eğitimi ve spor dersi sadece fiziksel etkinlik ya da top oynamadan ziyade öğrencilerin çok yönlü gelişimlerine destek olacağı ve ülkenin gelişmesine ve büyümesine büyük desteği olacağına inanmaktadırlar (Mülayim, 2014:10).

Beden eğitimi programları yalnız okulda çalışmayı değil, aynı zamanda toplumla yaşama ve öğrenme koşullarını geliştirmeyi, bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkı amacına yönelik etkilerde bulunmasını da sağlamaktadır (Akgün, 1982).

Kısaca beden eğitimi ve spor dersinin kişiye katkıları (Mülayim, 2014:13);

- Sporu ve spor alanını tanımlayabilme
- Beden eğitimi ve sporla ilgili açıklamalar yapabilme
- Spor branşlarında ki malzemeleri tanımlayabilme
- Kişisel temizliğe özen gösterme
- Denge kontrolü
- Spor araç gereçlerinin bakım ve düzenini sağlama
- Tek ve eşli mücadeleyi öğrenme
- Fiziksel düzgünlük
- Sportif kuralları öğrenme
- Seçili spor dalına özgü hareket becerileri geliştirme
- Kuvvet ve çabukluk kazanma .

2.3. Spor

Sporla ilgili birbirinden farklı tanımlar vardır fakat hepsinin kesiştiği noktalar birbiriyle aynı anlama gelmektedir. Spor; beden eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlarda somutlaşmış, üst düzeyde yapıldığında fizyolojik, psikolojik, estetik,

teknik özellikleri gerekli kılan, yarışmaya dayalı ve katı kurallarla çevrili bir etkinliktir (Aracı, 1999:13).

Spor insanla ilgili bir insan olayıdır, düzgün ve düzenli olarak yapıldığında yani bireyin beden yapısı ve isteğine uygun olan spor dalının seçilip, küçük yaşlardan başlanarak, uygun bir gelişme çizgisi içinde, yalnızca yarışma yanıyla değil, bütünüyle genç insana öğretildiği, orada yaratıcı olması ve sportif hazzı yaşamayı sağlanarak, bir hayat tarzı olarak benimsetildiği zaman insan yaşamına çok büyük katkıları vardır. Bu özelliği nedeniyle spor toplumda olumlu bir insan tipinin yaygınlaştırılması bakımından eğitimde kullanılabilir ve birçok toplumda bu uygulama yapılmaktadır (Erdemli, 2002:32).

Spor; ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişimin ana unsuru olan insan gücünün oyun, eğlence ya da yarışma biçimine dönüştürülmesi ve geliştirilmesi için yapılan faaliyetler bütünüdür (Yetim, 2014:165).

Spor kişinin fiziki yapısına uygun olarak, kişinin isteğine ve beden yapısına uygun bir spor dalı seçildiğinde, sadece yarışma anlamında değil bireyin yaratıcı olması, mücadele hazzı ve bir yaşam biçimi olarak benimsetildiği zaman insan hayatına olumlu katkıları vardır. Spor bu yönüyle toplumda pozitif bireyler yetiştirmede eğitimde faydalanılabilir ve birçok toplumda da faydalanılmaktadır (Erdemli, 2002:32).

Sporun bu işlevlerinin yanı sıra kişiliğinin gelişiminde fiziki, eğitsel, bireysel ve sosyal olarak da katkıları vardır. Gelişmiş ülkeler sporun bu denli katkılarından dolayı, insanlar çocuklarını spora erken yaşta başlatmakta ve çocuklarını beden eğitimi ve sporla tanıştırmaktadır. Gelişen ve modernleşen çağımızda toplumun en önemli özelliği olan artan iş yoğunluğu ve sosyal bütünleşme arasında farkın azaltılmasında spor, bir araçtır (Duman ve Kuru, 2010).

2.4. Ders Dışı Etkinlik Kavramı

Eğitim öğretim programları öğrencilere daha fazla akademik başarılarını arttırmaya yönelik, bilgi kazandırıcı özelliktedir. Okul ders saatleri dışında düzenlenen ders dışı sportif- kültürel etkinlikler ise kişisel, sosyal gelişimlerinin yanı sıra beceri gerektiren yeteneklerini geliştirici niteliktedir. Öğrenciler ders saatleri dışında zamanlarını

olumsuz davranışlardan uzak, kaliteli bir uğraşla değerlendirerek aynı zamanda mücadele etme saygı, arkadaşlık, dostluk gibi olumlu özellikler kazanarak bir şeyler üretmenin mutluluğunu hissedecektir (Gündüz, 1991:230).

Ders dışı etkinlikler öğrencilerde saklı kalan yeteneklerini ortaya çıkararak onları geliştirebilmeleri açısından da oldukça önemlidir. Modern eğitim sistemlerinde okullar öğrencileri tamamen akademik bilgilerle doldurmaktan ziyade kendini geliştirebileceği ilgi ve becerileri doğrultusunda öğrencinin çok yönlü gelişimini destekleyici bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Ders dışı etkinlikler öğrencinin sosyal ve fiziksel gelişimine katkı sunmanın yanı sıra hoşgörülü olma, kurallara uyma gibi olumlu davranışlar kazandırmada etkilidir. Öğrencilerin boş zamanlarını aktif ve verimli kullanılmasına katkıda bulunarak zararlı alışkanlıklardan da uzak tutmaktadır (Mutlutürk, 1993:247).

Ders dışı etkinliklere katılan ve bu etkinlikleri önemseyen öğrencilerde gelişen özellikler kısaca (Gündüz, 2011:11);

- Kendine ve yaşadığı çevreye güven
- Kendini tanıma, gizil güçlerini fark edebilme ve bu özelliklerini toplum yararına kullanabilme
- Girişimci olma
- Toplumda kendini etkili bir şekilde ifade edebilme
- Toplumda hoşgörülü olan sınırlılığını bilen bir birey olma
- Bir gruba ait olabilme ve o grupta sorumluluk alabilme
- Kendi problemleri ya da yakın çevresindeki problemlerin farkına varma ve onları çözmeye çalışma gibi birçok olumlu özellikler kazandırmayı amaçlamaktadır.

2.4.1. Ders Dışı Etkinliklerin Amacı

Çağdaş eğitim sistemlerinde ders dışı etkinlikler en az ders içi etkinlikler kadar önemlidir. Ders dışı etkinlikler formal eğitimdeki eksiklikleri gidererek onların kalıcı olmasını sağlayan, öğrendiği bilgileri hayatla bağdaştıran ve bu bilgileri kullanmayı olanak sağlayan etkinliklerdir. Ders dışı etkinliklerin okul idaresi ya da öğretmenlerin denetimi altında kontrollü ve planlı olması önemli şarttır. Çocukları olumsuz ve zararlı

davranışlardan uzak tutmak için bir yetişkin tarafından (anne, baba, öğretmen) tarafından kontrol edilmeleri gerekmektedir. Ders dışı etkinlikler öğrencileri olumsuz durumlardan koruyarak zamanlarını verimli, onlara katkı sağlayacak şekilde geçirmelerine destek olacaktır. Öğrencileri olumsuz davranışlardan korumak ve onları koruyacak gerekli önlemleri almak yetişkinlerin görevidir (Köse, 2013).

Ders dışı etkinlikler (Binbaşıoğlu, 2000:11);

- Kişinin toplumsal özelliklerini geliştirerek toplumsal konularda bilgi beceri ve yetenekler edinmelerine destek olur.
- Kişinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendi başına ya da grupla çalışma alışkanlığı kazandırır.
- Kişinin sorumluluk ve vicdan duyguları edinmelerini sağlar.
- Kişinin hem fiziksel hem de psikolojik olarak gelişimine destek verir.
- Kişinin başladığı bir işi tamamlamaktan ve bunu topluma sunmaktan keyif almasını sağlar.
- Kişinin kendini tanımasına ve özgüven duygusunun gelişimine destek olur.
- Kişinin demokratik, çevresine saygılı, milli değerlere sahip çıkan bireyler olarak yetişmesine olanak sağlar.

2.4.2. Ders Dışı Sportif Etkinlikler

Ders dışı sportif etkinlikler ders saatleri dışında uygulanan, herhangi bir zorlama olmaksızın, tamamen gönüllü öğrencilerin katılımıyla okul idaresinin denetimi altında düzenlenen, örgün eğitimin eksik kalan yönlerini tamamlamak, öğrencilerin farklı istek ve ihtiyaçlarını karşılamak ve onları iyi birer vatandaş olarak yetiştirme etkinlikleridir. Ders dışı etkinlikler eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır. Eğitimin amaçlarına yönelik olarak okulda ya da okul dışında öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine olanak sağlayan planlı ve düzenli etkinliklerdir (Binbaşıoğlu, 2000:9).

Ders dışı etkinlikler aynı zamanda eğitim-öğretimde tamamlayıcı birer öğedir. Örgün eğitim programında eksik ya da yetersiz kalan spor-kültür-sanat etkinliklerinin pekiştirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Fiziksel gelişim sosyal ve psikolojik gelişim ile bir bütünlük içerisinde. Küçük yaşlarda fiziksel etkinliklere katılmayan çocuk sportif faaliyetlere karşı korkuya kapılacak fakat küçük yaşlardan itibaren sportif faaliyetlere katılan çocuk bu konuda herhangi bir sıkıntı yaşamayacaktır. Aynı şekilde duygusal gelişim, fiziksel gelişimi de destekleyecektir. Eğitim öğretim faaliyetlerinde bu durumlar göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuğun fiziksel gelişimine olan katkı psikolojik, duygusal, sosyal gelişimine de katkı sunacak bir yatırımdır (Özcanoğlu, 1993:8).

2.4.3. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımı Etkileyen Faktörler

Ders dışı sportif etkinliklere katılımı etkileyen birçok faktör rol oynamaktadır. Özellikle öğrencinin içinde bulunduğu sosyoekonomik durum, ailenin geliri seviyesi, eğitim düzeyi, kardeş sayısı gibi faktörler öğrencinin ders dışı sportif etkinliklere katılmasını etkileyen önemli faktörlerdendir. Öğrencinin içinde bulunduğu ekonomik durum, yaşadığı yer, evdeki iş yükü, kardeş sayısı, dinlenme imkanı gibi faktörler öğrencinin bu etkinliklere katılmasında büyük rol oynamaktadır. Yeterli ve dengeli beslenememe, spor için gerekli araç- gerece sahip olamamak, okul saatleri dışında bir işte çalışma gibi durumlar öğrenciyi bu etkinliklere katılma yönünden olumsuz etkilemektedir.

Okullarda öğrenciler hedeflediği sonucu her zaman alamamaktadır. Bunun sonucunda da çocukta okuldan uzaklaşma davranışları gözlemlenebilmektedir. Zorunlu eğitimin yapıldığı günümüzde öğrencinin merkeze alınmaması okuldan uzaklaşma davranışın gerçekleşebilme ihtimalini daha da güçlendirmektedir. Beden eğitimi dersi ve ders dışı sportif etkinlikler oluşabilecek bu olumsuz durumları ortadan kaldırabilmektedir. Bu da beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinliklerin önemini iyice arttırmaktadır (Tahmazoğlu, 2014:16).

Öğrencinin sosyo-ekonomik olarak iyi seviyede olması sportif yönden gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Özellikle iyi gelirli ailelerin çocukları birçok olanak yönünden daha rahat ve konforlu bir yaşam sürdürmektedir. Öğrencinin kendine ayırabileceği zaman daha çoktur. Sportif etkinliklere katılımında daha özgüvenli, istekli ve motivedir. Bu da hedeflere ulaşmada öğrencinin önüne çıkan birçok faktörü yok etmektedir (Şahin, 2011:24).

Okulun fiziki koşulları, okul idarecilerinin tutumu, çevresel koşullar, sosyo-ekonomik yapı, öğrencilerin ilgi ve tutumları gibi etkenler ders dışı etkinliklere katılıma etki ettiği görülmektedir (Köse, 2013).

Okullarda sınavlara yönelik akademik derslerin yoğunluğundan dolayı öğrenciler, bir süre sonra enerjilerini atamadıklarından bıkkınlık ve kabına sığamama davranışları gösterebilir. Öğrencinin bu enerjisini eğitim-öğretim amaçları doğrultusunda atabileceği bir alana yönlendirmek gereklidir. Ders dışı etkinlikler öğrencilerin enerjilerini verimli kullanmayı hedeflerken akademik derslerdeki motivasyonlarını da arttırmaktadır (Binbaşıoğlu, 2000:16).

Öğrencinin beden eğitimi ve sporla tanışmasındaki ilk deneyim ailede başlar ve öğrencinin beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmalarında ve bu katılımların ne sıklıkla olduğunu da ailenin yaklaşımı belirlemektedir. Ailelerin bu aktivitelere olan bakış açısı hemen hemen en önemli unsurdur (Erdemli, 1991:50). Örneğin ebeveynler okula başlamadan çocuğuyla spor salonlarına, spor müsabakalarına götürmesi çocuğun sportif etkinliklere bakış açılarını olumlu etkilemektedir. Çocuğu bu etkinliklere ilk olarak seyirci olarak alıştırmalı bu etkinliklere kendisinin de katılabileceği konusunda cesaret verilmelidir. Çocuğun küçük yaşlarda spora yönlendirilmesi çok önemlidir ve bu etkinlikler okul çağında da devam ettirilmelidir. Bazı aileler sportif etkinliklere katılımın zaman kaybına neden olacağı düşüncesiyle çocuklarını spordan uzak tutmaktadır. Aileler çocuklarını sportif etkinliklerden uzak tutmak yerine çocuklarının zamanlarını tasarruflu kullanmayı öğretmeli, zamanlarını aktif ve etkin bir biçimde kullanarak faydalı amaçlarla geçirmeyi öğretmelidir. Zamanını aktif ve verimli kullanan çocuk hem sportif etkinliklerde hem de akademik derslerde başarı sağlayacaktır. Bunun sonucunda da ebeveynlerin spora bakış açıları da olumlu önde etkilenecektir (Hergüner, 1991).

Öğrencinin ailesi tarafından ders dışı sportif etkinliklere katılıma teşvik edilmesi, etkinliklerin araştırılması, bu etkinlikler boyunca takip edilmesi gerekmektedir. Velilerin bu etkinliklerde aktif rol almaları ve sorumluluklar üstlenmesi gereklidir. Velilerin bu etkinliklerin önemini bilmesi öğrenciye ve okula katkı sağlayacaktır (Karaküçük, 1999:16).

Sonuç olarak çocuklarımızın geleceği açısından yeteneklerinin keşfedilmesi bu yeteneklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ailenin sporun faydalarına inanmaları ve okul-aile işbirliğine önem verilerek çocuklarını eğitilmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla ebeveynlerin çocukları bu konuda eğitmeleri için kendilerinin de sporun öneminin farkında olmaları gereklidir. Sporun faydalarına inanan aileler çocuklarını spora teşvik edecek ve spor yapmaları için her tür desteği onlara sağlayacaktır (Hergüner, 1991).

2.4.4. Ders Dışı Etkinliklerin Bireyin Gelişimine Katkıları

Ders dışı etkinlikler beden eğitimi, resim, müzik gibi dersleri kapsayan öğretim programlarında, öğrencilere rekreasyon eğitimi sunmaları dışında, yaşadığımız toplumun her ferдинin üretken, sağlıklı, bilgi ve beceriye sahip, dengeli birer vatandaş olarak geliştirilmesi, kısaca; fiziksel, zihinsel, psikolojik, özelliklerini ortaya çıkaran; sorumluluk ve liderlik vasıflarını gelişmesine katkıları sunan etkinliklerdir.

Ders dışı aktiviteler, çocukların kendileri ve dünyaları hakkında öğrenebilecekleri ve bireysel başarılarını oylama fırsatlarını keşfedebilecekleri alternatif ortamlar sunmuştur (Lewis, 2004:16).

Araştırmalar sonucunda ders dışı etkinliklerin öğrencinin akademik başarısına, okul-sınıf kültürünün gelişmesine, liderlik vasıflarının ortaya çıkması ve gelişmesine, etik yönden gelişimine, sosyalleşmesine ve boş zamanlarını aktif ve verimli bir şekilde geçmesini sağlamakta, bireyi demokratik ve birey haklarına saygılı olumlu kişilik özelliklere sahip bireyler yetiştirme amaçlanmaktadır (Köse, 2003). Ders dışı sportif etkinlikler aynı zamanda birçok olumsuz davranışın da önüne geçmektedir. Özellikle bu etkinliklere katılan bireylerde tütün ve alkol kullanımı gibi zararlı alışkanlıkların minimum seviyelere indiği gözlemlenmiştir (Lewis, 2004:30)

2.4.4.1. Psikolojik ve Zihinsel Gelişime Katkıları Gelişime Katkıları

Bilişsel gelişim kişinin yaşadığı sosyal çevreyi anlaması ve öğrenmesine katkı sağlayan aktif zihinsel etkinliklerdir. Kişinin doğumundan itibaren yaşadığı çevreyi, dünyayı anlama ve daha karmaşık ve etkili hale getirme sürecidir. Çocuk okulda beden eğitimi ve spor dersleri içerisinde yer alan aktiviteler sayesinde, öğrenme için gerekli

olan düşünme, algılama, kıyaslama, akıl yürütme ve diğer temel kavramların gelişimine katılım gösterir ve bu etkinlikleri yaparak yaşayarak daha kalıcı hale getirir (İmamoğlu, 2011:9).

Ders dışı sportif aktiviteler, öğrencinin psikolojik olarak rahatlamasını sağlayarak hayal gücünü, mücadele azmini, kendini düzgün ifade edebilme gibi olumlu özelliklerini geliştirir (Tezcan, 1993:67).

Ders dışı etkinlikler öğrenciye akademik yönden katkı sağlarken öğrencinin öz saygısını geliştirici pozitif katkıları da vardır (Coladarci ve Cobb, 1996).

2.4.4.2. Fiziksel Gelişime Katkısı

Beden eğitimi ve sporun yegane amacı bireylerin fiziksel gelişimine katkıda bulunmaktır. Hareket etmek kişinin tabiatında vardır. Kaslar hareket sisteminde aktif olarak rol oynarken kemikler pasiftir. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri ise bu kas ve kemik sisteminin daha güçlü olmasını sağlar. Beden eğitimi ve spor kemik özgül ağırlığını ve dokuların esnekliğini düzenleyerek organizmamızda meydana gelebilecek baskı ve gerginliklere karşı vücudumuzu güçlendirir. Bu etkinlikler kişinin hayat biçimi haline gelmelidir. Böylece organizmamızın fiziksel aktivitelere olan uygunluğu, direnci ve kişinin diğer iç organlarının da işlevleri artar. Bunun sonucunda organizmanın yorgunluğa, sakatlanmaya ve değişen koşullara uyum sağlama gücü artar (İmamoğlu, 2011:9).

Gelişen teknoloji günümüzde insan sağlığı açısından birçok olumsuz durumlar da getirmiştir. Özellikle hareketsiz yaşam insanlarda obezite, stres, yorgunluk gibi birçok faktöre neden olmaktadır. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri düzenli olarak yapıldıklarında insan vücudundaki kas, kemik ve organların fonksiyonlarını arttırarak daha dirençli olmasına katkı vererek farklılaşan koşullara adapte olmasına imkan sağlamaktadır (Aracı, 2006:18).

İnsan yaşamının önemli bir bölümünü fiziksel etkinlikler oluşturmaktadır. Beden eğitimi ve sporun eğitim ve öğretime katkısı bilimsel olarak da kanıtlanmış ve okullarda beden eğitimi ve spor dersi eklenmiştir. Beden eğitimi ve sporun bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor gelişime olan katkısı ile bireyin bir bütün olarak gelişimine katkı da bulunmaktadır. Beden eğitimi ve sporun eğitim öğretime olan

katkısının farkında olan ve bu disipline önem veren öğrencilerde aşırı kilo, madde kullanımı, saldırganlık, şiddet gibi olumsuz özellikler minimum seviyelere inecektir. Aynı zaman da bu disipline gerekli önemi gösteren öğrencilerin akademik derslerindeki başarıları da artacaktır (Karasüleymanoğlu, 1992:50).

2.4.4.3. Sosyal Gelişime Katkıları

Duygusal ve toplumsal gelişim arasında doğal bir bağ vardır. Sıra halinde ilk olarak duygusal gelişim ardından sosyal gelişim kazanılmaktadır. Bu sebeple bireyin ilk kendi kendine uyum sağlaması ve kendini kabullenmesi ardından topluma uyum sağlaması söz konusudur. Beden eğitimi ve spor ayrıca duyguları içeren toplumsal bir tecrübedir. Bu etkinliklere katılan bireylerin özgüveni yüksektir ki dolayısıyla kendini ifade etme özellikleri gelişir. Kızgınlık, saldırganlık, utanç, kıskançlık gibi duygularını kontrol etmeyi bilir. Birlikte hareket edebilme, olumlu ilişkiler kurabilme, takım arkadaşlığı gibi pek çok olumlu özellikler gelişimine katkı sunmaktadır (İmamoğlu, 2011:10).

Beden eğitimi ve spor etkinlikleri kişinin duygularını kapsayan toplumsal bir deneyimdir. Bu etkinliklere aktif olarak katılan bireyler, bu etkinlikler aracılığıyla kendilerini ifade etme fırsatı bulur. Kızgınlık, öfke, çekingenlik, kıskançlık gibi olumsuz davranışlarını kontrol etmeyi öğrenir. Etkinlikler esnasında işbirliği içerisinde çalışma, takım arkadaşlığı, takım arkadaşlarıyla işbirliği gibi ortak hareket etme becerisi gerektiren olumlu özellikler geliştirirler (İmamoğlu, 2011:10).

Kişi beden eğitimi ve spor etkinlikleri sayesinde özgüveni yüksek, haksızlıklarla mücadele eden, güçlü olma duygusunu kazanan, başkalarının haklarına saygılı, kazanmayı ve kaybetmeyi bilen kurallara uyan toplumsal bir birey olarak yetişir (Demirci, 2006:7).

Aile tüm toplumlardaki en küçük sosyal kurumdur. Aile bireye kişilik kazandırmak ve toplumun kültürünü özümsetmekten başka psikolojik açıdan güvence temelini de oluşturur. Çocuğun aile dışındaki dünyaya uyum sağlayabilmesinde gereken gücü kazandıran etken aile üyelerinden gördüğü destektir. Çocuk doğumdan itibaren okul dönemine kadar öncelikle aile üleriyle ilişki içerisinde. Her şeyi onları taklit ederek öğrenir. Konuşma şekli, yemek yeme alışkanlığı, okuma isteğinden, müzik, sinema ve

spora ilgi duymaya kadar tüm ilgi ve ihtiyaçları aile içerisinde taklit yoluyla şekillenir. Bu nedenle anne ve babasını kitap okurken gören çocuk kitap okumaya yatkın olacak, spor yaptığını gördüğünde de aktif olarak spora katılacaktır.

2.5. AİLE

Toplumsal yapının en küçük birimini aile oluşturmaktadır. Aile bir kurum ya da grup olarak da tanımlanmaktadır. Aile çocuğa toplumun kültürünü kazandırmakla birlikte psikolojik olarak da güvence oluşturan bir kurumdur. Çocuğun aile dışındaki dış dünyayla etkileşimini de aile üyelerinin desteğiyle kazandırmaktadır (Kazak, 2010:23). Sayın (1990:2)'a göre ise aile biyolojik ilişkiler sonucunda insan neslinin devamını sağlayan toplumsallaşmanın meydana geldiği ilk yapıdır. Bu yapı karşılıklı ilişkilerin belirli kurallar çerçevesinde oluşan, o zamana dek toplumu meydana getiren maddi ve manevi zenginliklerin nesilden nesile aktarımını sağlayan psikolojik, sosyolojik, biyolojik, ekonomik, hukuksal vb. ortak yönleri bulunan toplumsal bir birimdir.

Yaşadığımız toplumun özelliklerini ve bütün güzel yanlarını bize aktaran toplumun en küçük yapı taşı ailedir. Toplumun milli ve manevi değerlerini ortak kültür ve etik değerlerini, din dil, örf ve adetlerini çocuğa aktarılmasında ailenin rolü büyüktür (Atamanalp, 1999:35).

Aile içinde verilen eğitimin verimi anne-babaların çocuklarına sarf ettikleri sağlıklı ve dengeli tutumla ilişkilidir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumların verimli olabilmesi için kendilerinin de dengeli, kendisiyle ve çevresiyle barışık, mutlu ve birbirleriyle karşılıklı sevgi ve saygı göstermeleriyle doğru orantılıdır. Fakat ebeveynlerin çocuklarına sarf ettiği tutumlar her zaman sağlıklı olmayabilir (Çağdaş, 2002:142).

Oyun sayesinde çocuklar, kendi deneyimleriyle ona kimsenin öğretemeyeceği konuları öğrenmektedir. Aynı zamanda oyun çocuğun dili ve etkin kullanım aracıdır. Bu araç çocuğun günlük rutin yaşantısında sosyal çevreden aldığı gelişimlerden uzak durmasını sağlarken çocukta oluşan fazla enerjiyi atmasına yardımcı olmakta ve çocuğun içten gelen saldırganlık dürtülerini de bu sayede dizginlemeye yardımcı olmaktadır (Yavuzer, 2004:176).

Çocuğun özgüveninin eksik olması onu utangaç ve çekingen biri haline getirir. Çocuğun özgüveninin yüksek olması kendine güvenmesi ve çekinmeden hareket edebilmesi onu gerek okul içi gerekse okul dışındaki sosyal yaşantısında rahat iletişim kurabilmesine imkan sağlamaktadır. Öncelikle evde aile bireylerinin daha sonra okulda öğretmenin çabaları çocuğun çekingen ve utangaç olmasını engellemede büyük rol oynamaktadır. Çocuğa uygulanan baskı, aşağılama, utandırma, kıyaslama, çocukta içe kapanma ve kendini ifade edememe gibi olumsuz tutumların doğmasına neden olmaktadır.

Çocukta oluşabilecek özgüven eksikliği ve çekingenlik gibi olumsuz özellikleri yenmesi için çocuğa sorumluluk verme, ev ortamında rahatça konuşarak kendini ifade etme, konuşma zamanları uygulama, yaş ve gelişim özelliklerine uygun bilmeceler sorma, etrafta olup bitenler hakkında sohbet etme gibi davranışlar çocuğun toplum karşısında kendini ifade etmesi için aile fertlerince yapılabilir etkinliklerdir. Anne babalar çocukla kaliteli zaman geçirmeyi de bilmelidir. Çocukla kurulan sevgi bağı güçlü olmalı ve onlarla ilgilenererek bol bol zaman geçirilmelidir (Gökgöz, 2014:32).

Çocuğun başarılı olması için ailelerin dikkat etmesi gereken birçok husus vardır. Özellikle okul öncesi dönemlerde çocukla geçirilen zamanlarda; dinleme becerisi, okula hazırlayıcı etkinlikler, kural kavramını önemseme, çocuğu önemseme, sorumluluk bilinci geliştirme, spora teşvik etme, planlı olmayı öğretme, okul ve derslerle ilgili konuşma, okula devam, ödev kontrolü, aile gezileri, uyku, beslenme, düzenli beslenme, kitap okuma, soru sorma gibi davranışlar çocukları uyum problemlerinden uzaklaştırmanın etkili yollarındandır (Gökgöz, 2014:41).

2.5.1. AİLE TUTUMLARI

2.5.1.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu

Demokratik anne baba tutumlarında çocuk ayrı bir birey olarak görülür. Çocuklarını özerk ve bağımsız bir birey olarak değer verirler. Demokratik ortamda büyüyen çocuklar arzularını diledikleri gibi yaparken çok az kısıtlanırlar. Bu aileler çocuklarına hoşgörülü ve sabırlı yaklaşır. Çocuğun onaylanma ve kabul edilme arzuları gerçekleşir. Çocuğu bir birey olarak kabul eder ve kendine özgü gelişimine destek olur. Bu aileler çocuğun kendini gerçekleştirmesine olanak sağlar ve bunu sağlarken bireyin biricik ve kendine has olduğunu göz ardı etmezler. Bu özelliklere sahip ailelerde

yetişen çocuk özgüveni yüksek ve sosyal yönü güçlü bir birey olarak yetişir (Kulaksızoğlu, 1999:103).

Demokratik ortamda yetişen çocuklar belirli sınırlar içerisinde özgürdür. Çocuğun duygu ve düşüncelerine saygı duyulur, çocuk söz hakkına sahiptir ve aile üyelerinden sevgi ve saygı görmektedir. Anne baba çocuğun söylediklerini özverili bir şekilde dinler. Böylece çocuk bu demokratik ortamdan faydalanarak girişimcilik özelliklerini geliştirir, özgüven kazanır ve kendi kararlarını vererek verdiği kararların sorumluluğunu bilir (Erbaş, 2012:41).

Bu özelliklere sahip aileler çocuklarını çok az kısıtlamaktadır. Çocuğun daha fazla sorumluluk almasına olanak verir. Çocuklarına karşılıksız sevgiyi hissettirir. Karar verme sürecinde onların da fikrini önemser. Fikirlerini alırken onları sabırla dinler ona önemli olduğunu hissettirir. Demokratik ebeveyn tutumu çocukta özgüven duygusunu geliştirirken, sorumluluk bilincini de geliştirir. Tek başına hareket edebilme ve hatalarını kabul etmeyi öğrenir. Çocuk kendi ihtiyaçlarını karşılayabilir. Gelecekte karşılaşılabileceği problemleri daha akılcı çözüm yolu bulmasına olanak verir. Geniş bir dünya görüşüne sahip olur.

2.5.1.2. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu

Aşırı koruyucu aile tutumu olumsuz kabul edilen davranışlardan biridir. Ebeveynler çocuğun her anında onu denetler ve her şeyden korumaya çalışır. Çocuk sorumluluk ve kendini koruma davranışları kazanamaz. Çocuklar genelde çok rahat ortamlarda büyür. Tüm sorumluluk ailededir. Bir sorunla yüz yüze geldiklerinde bu sorunla baş edemezler.

Aşırı koruyucu ailelerde yetişen çocuklarda aile çocuğa aşırı düşkündür. Bu çocuklarda olumsuz birtakım davranışlar ortaya çıkarır. Çocuk her şeyin odak noktası olarak kendini görür ve bu da çocuğu aşırı bencilliğe yöneltir. Sürekli dikkat çekici hareketler sergiler, otorite kurmaya çalışır. Sosyal ilişkileri çok zayıftır. Arkadaş çevresinde lider olmaya çalışır, fakat bunu başaramadığı zamanlar çocuğun dışlanmasına neden olur. Kendini kabul ettirmeye çalışırken isyankar davranışlar sergilediği de görülür (Yılmaz, 2007:18).

Abartılmış sevgi ile yetişen çocuklar sosyal hayata yeteri kadar hazır olamazlar. Yaşamlarında bazı deneyimleri kazanamadıkları için hayatla yüz yüze geldiklerinde uyum güçlüğü yaşarlar. Beceriksizlik, sakarlık gibi olumsuz davranış belirtileri vardır. Atılganlık ve başarı, topluma kendini kabul ettirebilme istek ve yeteneklerinden yoksun olarak yetişirler. Genellikle mutsuz ve başarısızdırlar. Toplumsal kavga ve güç yarışında çocuk yenilgiyi kabullenir. Aileden uzaklaşmak çocuk için oldukça güçtür (Yılmazer, 2007:18).

Birey hayatı deneyimleri sonucu öğrenir. Sorumluluk alma, gerektiğinde yalnız yaşama, ihtiyaçlarını karşılama gibi özellikleri aileden kazanabilmesi gerekir. Aşırı koruyucu ailelerde tüm bu özelliklerin kazanılması oldukça güçtür. Çocuk yaşamı boyunca kendini aileye bağımlı hisseder, sorumluluk bilinci zayıftır ve çocuk duygusal olarak da kendi kendine yeterli olamaz.

2.5.1.3. Aşırı Otoriter Ebeveyn Tutumu

Otoriter aile tutumlarında ailenin katı kuralları vardır. Çocuğun söz hakkı yoktur. Otoriteye kayıtsız şartsız itaat vardır. Ebeveynler çocuğun herhangi bir konuda düşüncesine önem vermez ve karar verme mekanizması aile büyükleridir. Kurallara uyulmadığında ceza verilir. Otoriter anne baba tutumlarında yetişen çocuklarda korkaklık, çekingenlik, verilen görevi fazlasıyla yerine getirmeye çalışma gibi davranışlar gözlenir. Otoritenin herhangi bir şekilde ortadan kalkması sonucu çocukta kendisinden zayıflara karşı şiddet gibi olumsuz davranışlar ortaya çıktığı görülmüştür.

Otoriter tutuma sahip ebeveynlerin en belirgin özellikleri çocuklarını sürekli baskı altında tutma isteğidir. Çocuğun tüm davranışlarını kendileri yönlendirir. Çocuklarını sürekli bir kontrol etme ve çocuğun onlara itaat etmesi çok önemlidir. Konulan kurallarda herhangi bir açıklama ya da kuralın sebebi yoktur (Şendil, 2003:176).

Çocuğa uygulanan baskı ve otorite daha sonra çocukta hem aile bireyelerine hem de çevresine karşı sert tutum geliştirmesine sebep olur. Bu tepkiler çocuğun çevresiyle sağlıklı ilişkiler geliştirmesini engeller. Çocuğun kendini ifade etme özelliği gelişmez ve çocuk kendini ifade edemediğinden dolayı baskı yaşayacağını düşünür ve sürekli bir yanlış yapma korkusuna kapılır. Tüm bu olumsuzluklar çocuğun sağlık bir sosyal kimlik kazanmasına engel olur (Yılmaz, 2014:31).

2.5.1.4. Aşırı Serbest Ebeveyn Tutumu

İzin verici ebeveyn tutumunda çocukların özgürlük alanı oldukça geniştir. Çocukların olumlu ya da olumsuz hiçbir şekilde kontrolü söz konusu değildir. Bu ebeveynler çocuklarına karşı sıcak ve sevecendir çocuğun tüm kararlarını kendi kendine vermesini isterler (Yılmaz, 2007:5). Bu ailelerde yetişen çocuklarda herhangi bir sınırlama yoktur. Çocukta tamamen doyumsuzluk ve şımarıklık davranışları oluşur.

Aşırı hoşgörü çocukta bencillik davranışına yol açar. Çocukta yardımlaşma, dayanışma hoşgörü, işbirliği gibi davranışların gelişmesini engeller. Bu tutumda çocuğun toplum içerisinde sosyalleşmesini engellediği gibi toplumdan dışlanmasına neden olur. Aşırı hoşgörü çocukta özdenetim ve zaman yönetimi gibi mekanizmalarının gelişimini engeller ve bu da gelecekte gerek okula gerekse iş hayatına uyumu zorlaştırır.

2.5.1.5. Tutarsız Ebeveyn Tutumu

Tutarsız ebeveyn tutumu ailelerin çocuğa kimi zaman çok sert kimi zamanda tamamen serbest bırakan olumsuz tutumlardan biridir. Çocuk yaptığı davranışın doğru mu yanlış mı olduğunu kestiremez. Bu tutum tamamen ebeveynlerin ruh halleriyle ilgilidir. Çocuk kendini anne babanın o anki psikolojik durumuna göre ayarlamaya çalışır. Yani çocuk davranışın doğru ya da yanlış olduğuna değil cezadan nasıl kurtulacağına göre hareket eder (Yılmaz, 2007:18).

Tutarsız anne baba çocuğun eğitiminde sürekli kararsızlık içerisindedir. Anne babanın birlikte hareket edememesi, birinin doğru gördüğünün diğerinin yanlış görmesi gibi davranışlar çocuğu sürekli iki arada bir derede bırakarak çocuğun gelişimine olumsuz katkı sunmaktadır. Nerde nasıl davranacağını kestiremeyen çocuk; ılımlı, söz dinleyen, yumuşak huylu ya da tam tersi; kavgacı, asabi sürekli kendini ispat etmek isteyen bir kişilik geliştirir (Kaya ve ark., 2012).

2.6. Tutum

Tutum bireyin bir nesne ya da olaya bakış açısı olarak nitelendirilir. İnsanlar doğuştan bir tutuma sahip olarak dünyaya gelmezler. İnsanın yaşantıları, deneyim ve

pekiştirmeler, taklit ve sosyal öğrenme sonucu meydana gelir. Tutumların birçoğunun temeli çocukluk dönemine uzanırken, çoğunlukla tutumlar kişinin yaşantısı sonucu oluşur. Bazı tutumların daha başka kaynakları da vardır (Kağıtçıbaşı, 2005'dan akt. Yılmaz, 2014:21).

Tutum kelimesi hayatımızda sıkça kullanılan bir kavramdır. İnsanların kendisi veya çevresindeki kişilere, olaylara, inanç ve düşüncelere karşı farklı tutumları vardır. “Ahmet’in siyasi tutumu Ali’ye pek uygun değil”, “arkadaşlarının bu olay karşısındaki tutumlarını beğenmiyorum” tarzında kelimeler günlük hayatta sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bireyler tutumlarını genellikle bir görüşle ifade ederler. Birey karşılaştığı olayları bir görüş bildirerek belirli değer yargılarına ve inançlarına paralel olarak ortaya çıkarır (Pehlivan, 2002:20).

Tutum bireyin bir kişiyi, grubu ya da bir fikri kabul etme ya da reddetme olarak gözlenen duyuşsal bir hazırbulunuşluk halidir (Özgüven, 2000:353).

Bireyin bir konuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olması konuyla alakalı davranışlar sergilemesi için yeterli bir sebeptir. Fakat bireyin konuyla ilgili olumlu tutuma sahip olmaması ve yeterli şekilde güdülenmemesi bireyin bu eylemleri yapmasına yönelik eğilim göstermesini engelleyebilir. Eğitim öğretim ortamlarında bireye öğrenmeye ilişkin olumlu tutumlar geliştirilmesi önemlidir. Bu tutuma sahip çocuklar okul yaşantısı boyunca sınıf arkadaşlarına, öğretmene, konulara karşı olumlu tutumlar geliştirirler. Uyumlu çalışma, kurallara uyma, başkalarına saygı gösterme, zamanı etkili ve verimli kullanma gibi olumlu özellikler kazanırlar. Tüm bu özelliklerin kazanılmasında tutumun önemi büyüktür (Şişko ve Demirhan, 2002).

Ebeveyn tutumları kişilik özelliklerinin gelişmesinde kilit rol oynamaktadır. Çocuğun kişilik özelliklerini anne-babanın çocukla ilişkilerindeki davranış örüntüleri belirlemektedir (Özben ve Argun, 2002). Çocuk ailenin bir bireyi olarak düşünüldüğünde ailenin tutum ve davranışlarını rol model olarak tutum geliştirdiği görülmektedir. Bu tutumların gelişimi çocukta son derece kritik öneme sahiptir. Çocuk anne babasının yaşantısını, hayata bakış açısını, davranışlarını, tutumlarını model olarak sosyallik kazanarak aile içinde birey olmayı öğrenmektedir. Çocuğun sosyallik kazandığı yer ilk olarak ailesidir ve tüketim alışkanlıklarının büyük kısmını aileyi örnek olarak kazanmaktadır (Şen ve Boyraz, 2017).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları çocuğun sosyallik kazanmasında önemli bir değişkendir. Ebeveynlerin demokratik ve eşitlikçi yaklaşımları ya da otoriter ve baskıcı olması ya da çocuklarını aşırı koruyucu tutuma sahip olmaları çocukta farklı tutum ve davranışlara sahip olmalarına yol açar. Bireyin demokratik ve sosyal ortamda yetişmesi onu daha özgüvenli ve daha sosyal olmasına yol açar (Kulaksızoğlu, 1999:111).

2.6.1. Tutumların Oluşması ve Değişmesi

İnsanlar doğuştan herhangi bir tutuma sahip olarak doğmazlar. Kişinin yaşantı ve deneyimleri tutumların kazanılmasında çok önemlidir. Bu öğrenme çoğunlukla edimsel ve tepkisel koşullanma yoluyla gerçekleşir. Tutumlarımız hayat boyunca devam eden bir süreç olsa da büyük bir bölümü ömrümüzün il 20-25 yılında oluşmaktadır. Birçok tutumumuzun temeli çocukluk dönemimizde deneyim, pekiştirme, sosyal öğrenme ve taklit yolu ile kazanılmıştır (Kağıtçıbaşı, 1999:120).

Bireyin ilk olarak anne baba tutumlarıyla büyümesi pek çok tutumun oluşmasında rol oynamaktır. Anne babayı taklit ve gözlem yoluyla ya da çocuğun anne babaya yakın tutumlar gösterdiğinde, ebeveynler tarafından ödüllendirilmesi sonucu davranış pekişir ve anne babaya uyumlu davranışlar öğrenilmiş olur. Çocuklar ebeveynlerin sahip oldukları siyasi, ekonomik, dini konularda benzer tutumlar geliştirdikleri gözlemlenmiştir (Karadağ, 2012:37).

Tutumların Şekillenmesinde, aile ve yakın çevreden edindiğimiz yaşantı ve deneyimlerimizin birleşmesi büyük rol oynar. Sonradan kazanılan tutumların yoğunluğu ve gücü yoğun olsa da kişisel zorlamalar ve çevre faktörü bu tutumları unutturabilir ya da değiştirebilir. Tutumların değişmesinde ikna- uyum süreçleri vardır. Birey bazen kolayca ikna olurken bazen de kendi kendini ikna eder ama genellikle toplum baskısı ağır gelir ve bu baskıya uyum sağlamak zorunda kalır (Tolan ve Batmaz, 1991:276).

2.6.2. Tutumların Oluşmasını Etkileyen Faktörler

Tutumların oluşmasında deneyim, kişilik, arkadaş grubu, sosyalleşme, genetik faktörler, fizyolojik faktörler rol oynamaktadır.

Birey çocukluk döneminde nesnelere veya olaylara karşı geliştirdiği bakış açısı onu tüm hayatı boyunca etki altında bırakabilir. Bu tutumların kaynağı genellikle aile olmaktadır.

2.7. Tutumların Ögeleri

Tutumlar, zihinsel duygusal ve davranışsal olmak üzere üç temel ögesi vardır. Bu üç temel öge arasında örgütlenme ve doğal olarak da iç tutarlılık olduğu kabul edilmiştir. Bu üç temel örgütlenme arasında eşgüdüm oluşmadığı takdirde tutumların meydana gelmesi mümkün değildir (İnceoğlu, 2010:20).

2.7.1. Bilişsel Öge

Bireyin tutum nesnesine ilişkin inançları, bilgi yapıları ve düşünceleri bilişsel öge olarak adlandırılmaktadır. Herhangi bir şekilde bilgide meydana gelen farklılaşma, belli bir kişiye, nesneye veya bir kuruma yönelik tutumlarımızda da değişiklik meydana getirecektir (Baysal, 1981:14).

Tutumlarımızdaki bilişsel ögeler tutum uyarıcılarıyla ilgili sahip olduğumuz bilgi ve inançlardan meydana gelir. Bu bilgi ve inançlar tutum konusu ile ilgilidir. Bilgi ve inançlar kişinin deneyimleri sonucu ya da başka bir şekilde (duyarak, okuyarak) öğrenmesi sonucu oluşur. Yani tutumlar varlığı önceden bilinen ve kabul edilen deneyimlere karşı meydana gelir. Varlığı bilinmeyen herhangi bir konuya karşı tutum oluşturamayız. Sahip olduğumuz bilgilerin gerçeklik düzeyi gerçeği ne kadar yansıtıyorsa tutumlar o derece kalıcı olmaktadır. Tutum objesinin değişimi tutumlarda da doğal olarak değişim sağlar (Baysal, 1981:14).

2.7.2. Duygusal Öge

Tutumlar bireyin hedeflerine hizmet edip etmemesine bağlı olarak olumlu ya da olumsuz oluşmasına sebep olmaktadır. Bu sonuçta duygusal ögenin kişinin değer sistemiyle ilişkisini ortaya çıkarmaktadır. Duygusal öge kişinin tutuma sebep olan olay ya da olgulara karşı duygularını kapsamaktadır. Tutuma süreklilik kazandıran tutumu itici ya da tutumu şekillendirici yönü duygusal ögedir (Erdoğan, 1999:366).

Fakat duygusal öge bilişsel ve davranışsal ögeden farklı düşünülemez. Kişinin deneyimleri, bilgi hazinesi, yani bilişsel öge duygusal ögenin gelişiminde önemli rol

oynamaktadır. Herhangi bir objeye karşı olumlu ya da olumsuz tutum geliştirmemiz önceden sahip olduğumuz bilgi ve deneyimlerimizle ilgilidir (İnceoğlu, 2010:21).

2.7.3. Davranışsal Öge

Davranışsal öge bireyin bir uyarıcı topluluğundaki tutum objesine gösterdiği davranış eğilimini yansıtır. Bu davranış eğilimleri sözler ya da bir takım başka hareketlerle de gözlemlenebilir (Tavşancıl, 2002:118).

Tutumları davranışların arkasında onların ilerlemesini sağlayan güçler olduğu düşünöldüğünde, bireyin bir davranışı harekete geçirmesinde kritik öneme sahiptir. Nitekim kişinin etrafındaki çeşitli objelere karşı beslediği hisleri, o objelerle ilgili bilgi ve fikirleri ve onlara karşı davranışları düzenli olarak devam eder (Kağıtçıbaşı, 2013:86).

Tutumlar, kişinin duygu düşünce ve davranışlarını birbirleriyle uyumuyla etkiler. Üç ögede güçlü tutumlarda tam olarak vardır. Zayıf tutumlarda genellikle davranışsal öge de zayıf olabilmektedir (Tavşancıl, 2002:78).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, tarama modeli kapsamında ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Bu model, iki veya daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlar (Karasar, 2008). Bu model durumu var olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak, Yılmaz ve Güven (2015) tarafından geliştirilen “Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekteki ifadeler (“1=Hiç Katılmıyorum”, “2=Katılmıyorum”, “3=Kararsızım”, “4=Katılıyorum”, “5=Tamamen Katılıyorum”dan oluşan) 5’li derece ile ölçülmüştür.

3.3. Evren ve Örneklem

Bu araştırmada, ortaokul öğrenci velileri araştırma evrenini oluşturmaktadır. Aydın ili Nazilli ilçesinden seçilen bir devlet ortaokulu öğrenci velileri ise örneklem olarak belirlenmiştir. Ölçek formları her sınıfta yer alan 125, toplam 500 öğrenci velisine gönüllülük esas alınarak ve gizliliğe önem verilerek rastgele dağıtılmış, kısa süre içerisinde yanıt vermeleri istenmiştir. 345 ölçek formu geri dönmüş, eksiklikleri görülen 20 form dikkate alınmamış ve toplam 325 ölçek formu analiz için uygun bulunmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik, korelasyon analizi ve parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirliliği Cronbach’s Alpha katsayısı ile belirlenmiştir. Ayrıca, ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutum düzeyinin değerlendirilmesi aşağıdaki puan aralıklarına göre yapılmıştır:

- 1,00-1,79 arası “çok zayıf”
- 1,80-2,59 arası “zayıf”
- 2,60-3,39 arası “orta”
- 3,40-4,19 arası “iyi”
- 4,20-5,00 arası “çok iyi”

4. BULGULAR

Bu kısımda analizler sonucu elde edilen bulgular tablolatırılmış ve yorumları aşağısında yapılmıştır.

4.1. Demografik Bulgular

Katılımcıların çoğunluğunu kadınlar (%64,9) oluşturmaktadır. Kendi kategorisinde en ylıksek orana sahip olan değişkenler; ev hanımları (%33,8); 36-40 yaş aralığı (%33,5); 3000 TL ve ystü gelir ve lise mezunu (%31,1) değişkenleridir. Sınıflara göre (her bir sınıf için) oğrenci dağılımları ise %20'nin yzerinde olup, aşağı yukarı birbirine yakın olduğu gürnmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Demografik Değişkenler

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	211	64,9
	Erkek	114	35,1
Yaş	25-30	8	2,5
	31-35	63	19,4
	36-40	109	33,5
	41-45	80	24,6
	46 ve ystü	65	20,0
	Meslek	İşçi	48
Çiftçi		4	1,2
Memur		75	23,1
Ev hanımı		110	33,8
Diğer		88	27,1
Aylık gelir	1500 TL ve altı	98	30,2
	1501-2000 TL	34	10,5
	2001-2500 TL	40	12,3
	2501-3000 TL	31	9,5
	3000 TL ve ystü	122	37,5
Eğitim durumu	İlkokul	76	23,4
	Ortaokul	55	16,9
	Lise	101	31,1
	Önlisans	43	13,2
	Lisans	46	14,2
	Lisansyüstü	4	1,2
Velisi olduğu oğrencinin kaçınıcı sınıfta olduğu	Beşinci	70	21,5
	Altınıcı	82	25,2
	Yedinicı	92	28,3
	Sekizinicı	81	24,9

4.2. Güvenirlilik Analizi

Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeğinin iç tutarlılığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen güvenirlilik analizinde Cronbach's Alpha değerinin 0,931 olduğu görülmüştür. Ayrıca, ölçekteki hiçbir maddenin toplam korelasyon ile negatif ilişkisi söz konusu değildir. Tüm bu değerler ölçeğin “yüksek derecede güvenilir” olduğunu göstermektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeğinin Güvenirlilik Sonuçları

Maddeler	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçeğin Varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha
1.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun kötü alışkanlıklar edinmesini engeller.	63,9846	136,151	,681	,926
2.Çocuğumu ders dışı sportif etkinliklere katılması için cesaretlendiririm.	64,0123	135,846	,790	,923
3.Ders dışı sportif etkinlikler gereklidir.	63,9231	137,472	,727	,925
4.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun ergenlik dönemini sorunsuz geçirmesine katkı sağlar.	64,1169	138,350	,671	,926
5.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun akademik -okul- başarısını engeller.	64,2554	136,425	,684	,926
6.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun ahlaki gelişimine katkı sağlar.	63,9354	137,406	,782	,924
7.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumu çok yönlü geliştirir.	63,8000	136,827	,775	,924
8.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğuma kendi yeteneklerini tanıma fırsatı verir.	63,9846	137,953	,720	,925
9.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun akranlarıyla sağlıklı iletişim kurmasını sağlar.	64,2769	139,034	,684	,926
10.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun derslere devamını olumsuz etkiler.	64,1815	136,902	,710	,925
11.Çocuğumu ders dışı sportif etkinliklerin önemi hakkında bilgilendiririm.	64,4062	141,390	,507	,930
12.Ders dışı sportif etkinlikler eğitimin tamamlayıcı bir parçasıdır.	63,9785	137,743	,780	,924
13.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun sosyalleşmesi için uygun ortam değildir.	64,1815	140,766	,554	,929
14.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğuma liderlik vasfı kazandırır.	63,9723	139,299	,632	,927
15.Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun kendini daha rahat ifade etmesini sağlar.	64,2769	144,929	,414	,932
16.Ders dışı sportif etkinliklerin çocuğumun akademik –okul- başarısını olumsuz etkilediğine inanmam.	64,3477	141,684	,508	,930
17.Çocuğumun ders dışı sportif etkinliklere katılımı için gerekli olan araç-gereci sağladım.	64,1385	144,212	,375	,934
Cronbach's Alpha	,931			

4.3. Korelasyon Analizi Sonuçları

Korelasyon analizi sonuçlarına göre, kişisel gelişim alt boyutu aylık gelir ($r=,139$; $p<0,05$) ve eğitim durumu ($r=,165$; $p<0,01$) ile anlamlı ve pozitif ilişkilidir. Akademik algı alt boyutu çocuk sayısı ile ($r=-,147$; $p<0,01$) anlamlı ve negatif ilişkili iken; aylık gelir ($r=,203$; $p<0,01$) ve eğitim durumu ($r=,213$; $p<0,01$) ile anlamlı ve pozitif ilişkilidir. Sosyal destek alt boyutu çocuk sayısı ile ($r=-,169$; $p<0,01$) anlamlı ve negatif ilişkili iken; aylık gelir ($r=,230$; $p<0,01$), eğitim durumu ($r=,201$; $p<0,01$) ve çocuğu başarılı bulma ($r=,113$; $p<0,05$) ile anlamlı ve pozitif ilişkilidir. Genel olarak ebeveyn tutumu çocuk sayısı ile ($r=-,159$; $p<0,01$) anlamlı ve negatif ilişkili iken; aylık gelir ($r=,223$; $p<0,01$) ve eğitim durumu ($r=,224$; $p<0,01$) ile anlamlı ve pozitif ilişkilidir (Tablo 3).

Ayrıca, ebeveyn tutumu ve tüm alt boyutları; “herhangi bir spor faaliyetinde bulunma”, “sporla ilgili haberleri takip etme”, “çocuğun spor etkinliklerine katılımının desteklenmesi” ve “çocuğun herhangi bir spor etkinliğine katılması” değişkenleri ile negatif ilişkilidir. Burada (akademik algı alt boyutunun “herhangi bir spor faaliyetinde bulunma” değişkeni hariç) tüm değişkenlerin $p<0,01$ düzeyinde anlamlılığı söz konusudur (Tablo 3).

Tablo 3. Değişkenlere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Cinsiyet	1							
2. Yaş	,292**	1						
3. Çocuk sayısı	,110*	,031	1					
4. Çocuğun cinsiyeti	,139*	-,065	-,037	1				
5. Aylık gelir	,088	,140*	-,055	-,066	1			
6. Eğitim durumunuz	,071	,201**	-,132*	-,017	,504**	1		
7. Çocuğun sınıfı	,080	,154**	,006	,074	,081	,006	1	
8. Çocuğu başarılı bulma	,038	,131*	-,010	-,133*	,239**	,261**	,043	1
9. Herhangi bir spor faaliyetinde bulunma	-,012	-,015	-,001	,048	-,222**	-,254**	,114*	-,119*
10. Sporla ilgili haberleri takip etme	-,269**	-,064	,024	-,025	-,174**	-,234**	,112*	-,122*
11. Çocuğun spor etkinliklerine katılımının desteklenmesi	,050	-,084	,039	-,025	-,135*	-,135*	,082	-,047
12. Çocuğun herhangi bir spor etkinliğine katılması	,017	-,005	,029	-,078	-,165**	-,149**	,146**	-,138*
13. Kişisel gelişim	-,041	,018	-,091	,083	,139*	,165**	,017	,094
14. Akademik algı	-,053	,059	-,147**	,001	,203**	,213**	,032	,057
15. Sosyal destek	-,003	,019	-,169**	,100	,230**	,201**	,027	,113*
16. Ebeveyn tutumu	-,036	,037	-,159**	,071	,223**	,224**	,029	,102

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

Tablo 3. Değişkenlere Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları (devam)

Değişkenler	9	10	11	12	13	14	15
1. Cinsiyet							
2. Yaş							
3. Çocuk sayısı							
4. Çocuğun cinsiyeti							
5. Aylık gelir							
6. Eğitim durumunuz							
7. Çocuğun sınıfı							
8. Çocuğu başarılı bulma							
9. Herhangi bir spor faaliyetinde bulunma	1						
10. Sporla ilgili haberleri takip etme	,314**	1					
11. Çocuğun spor etkinliklerine katılımının desteklenmesi	,159**	,101	1				
12. Çocuğun herhangi bir spor etkinliğine katılması	,325**	,224**	,232**	1			
13. Kişisel gelişim	-,169**	-,290**	-,237**	-,187**	1		
14. Akademik algı	-,108	-,190**	-,268**	-,146**	,533**	1	
15. Sosyal destek	-,203**	-,280**	-,327**	-,284**	,792**	,579**	1
16. Ebeveyn tutumu	-,184**	-,290**	-,322**	-,240**	,880**	,814**	,915**

*p<0,05; **p<0,01

4.4. Normallik Testi

Veri setine, parametrik testlerden hangisinin uygun olduğunu belirlemek amacıyla normallik testi uygulanmıştır. Shapiro-Wilk testine göre anlamlılık düzeyi 0,05'den küçük olduğundan verilerin normal dağılım göstermediği görülmüş (Tablo 4) ve analiz için parametrik olmayan testler uygun bulunmuştur.

Tablo 4. Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	p	Statistic	df	p
Toplam	,099	325	,000	,920	325	,000

4.5. Ortaokul Öğrencilerinin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılımlarına Yönelik Ebeveyn Tutum Düzeyleri

Ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumları tüm boyutlarda iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Bu boyutlar içerisinde en yüksek değere sosyal destek sahiptir (Tablo 5).

Tablo 5. Ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutum düzeyi

Değişkenler	X	SS
Kişisel gelişim	3,86	,71
Akademik algı	3,84	,81
Sosyal destek	4,02	,88
Ebeveyn tutumu	3,91	,69

6. Ebeveyn Tutumlarının Bazı Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Ebeveyn Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Ebeveyn tutumları velilerin cinsiyetine göre değerlendirildiğinde herhangi bir anlamlı farklılığın bulunmadığı görülmektedir (Tablo 6). Bu sonuca göre cinsiyetleri fark etmeksizin tüm velilerin tutumlarının aynı olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Kişisel gelişim	Kadın	211	165,56	34933,00	11487,000	-,669	,503
	Erkek	114	158,26	18042,00			
Akademik algı	Kadın	211	166,27	35082,50	11337,500	-,861	,389
	Erkek	114	156,95	17892,50			
Sosyal destek	Kadın	211	163,38	34473,00	11947,000	-,100	,920
	Erkek	114	162,30	18502,00			
Ebeveyn tutumu	Kadın	211	165,25	34868,50	11551,500	-,588	,556
	Erkek	114	158,83	18106,50			

Ebeveyn Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Ebeveyn tutumları yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde herhangi bir anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir (Tablo 7). Bu sonuca göre yaş fark etmeksizin tüm velilerin tutumlarının aynı olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Yaş Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yaş	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p
Kişisel gelişim	25-30	8	141,81	3,993	4	,407
	31-35	63	165,57			
	36-40	109	150,49			
	41-45	80	174,96			
	46 ve üstü	65	169,38			
Akademik algı	25-30	8	151,50	6,532	4	,163
	31-35	63	153,49			
	36-40	109	151,76			
	41-45	80	183,95			
	46 ve üstü	65	166,70			
Sosyal destek	25-30	8	158,00	,939	4	,919
	31-35	63	154,13			
	36-40	109	162,76			
	41-45	80	168,42			
	46 ve üstü	65	165,95			
Ebeveyn tutumu	25-30	8	142,56	3,886	4	,422
	31-35	63	157,95			
	36-40	109	153,46			
	41-45	80	177,91			
	46 ve üstü	65	168,05			

Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Çocuk sayısı, akademik algı ve ebeveyn tutumu değişkeni içerisinde $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahip iken, sosyal destek değişkeni içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir (Tablo 8). Bu sonuçlara göre, tek çocuklu velilerin akademik algı, sosyal destek ve genel olarak ebeveyn tutumu diğerlerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Çocuk Sayısı	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p
Kişisel gelişim	Bir	38	183,80	4,379	4	,357
	İki	187	165,95			
	Üç	75	147,22			
	Dört	18	153,17			
	Beş ve üzeri	7	165,64			
Akademik algı	Bir	38	196,86	11,949	4	,018
	İki	187	164,63			
	Üç	75	144,71			
	Dört	18	176,61			
	Beş ve üzeri	7	96,50			
Sosyal destek	Bir	38	179,62	13,804	4	,008
	İki	187	173,67			
	Üç	75	141,07			
	Dört	18	137,61			
	Beş ve üzeri	7	88,00			
Ebeveyn tutumu	Bir	38	187,99	9,711	4	,046
	İki	187	168,69			
	Üç	75	143,19			
	Dört	18	157,36			
	Beş ve üzeri	7	102,14			

Ebeveyn Tutumlarının Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Çocuğun cinsiyeti, sadece sosyal destek değişkeni içerisinde $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir (Tablo 9). Bu sonuçlara göre, velilerin erkek öğrencilere sosyal desteği kızlara göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Çocuğun Cinsiyeti	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Kişisel gelişim	Kız	179	154,58	27669,00	11559,000	-1,395	,163
	Erkek	142	169,10	24012,00			
Akademik algı	Kız	179	158,91	28444,00	12334,000	-,459	,646
	Erkek	142	163,64	23237,00			
Sosyal destek	Kız	179	149,51	26762,00	10652,000	-2,523	,012
	Erkek	142	175,49	24919,00			
Ebeveyn tutumu	Kız	179	154,34	27626,00	11516,000	-1,445	,149
	Erkek	142	169,40	24055,00			

Ebeveyn Tutumlarının Meslek Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Meslek grupları akademik algı, sosyal destek ve ebeveyn tutumu değişkeni içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir (Tablo 10). Bu sonuçlara göre, memurların diğer mesleklere nazaran tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 10. Meslek Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Meslek	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p
Kişisel gelişim	İşçi	48	150,69	7,802	4	,099
	Çiftçi	4	138,88			
	Memur	75	188,88			
	Ev hanımı	110	158,56			
	Diğer	88	154,30			
Akademik algı	İşçi	48	134,59	15,112	4	,004
	Çiftçi	4	80,38			
	Memur	75	191,84			
	Ev hanımı	110	158,37			
	Diğer	88	163,46			
Sosyal destek	İşçi	48	146,05	14,558	4	,006
	Çiftçi	4	83,63			
	Memur	75	194,37			
	Ev hanımı	110	152,34			
	Diğer	88	162,44			
Ebeveyn tutumu	İşçi	48	139,03	18,373	4	,001
	Çiftçi	4	78,75			
	Memur	75	199,20			
	Ev hanımı	110	155,66			
	Diğer	88	158,22			

Ebeveyn Tutumlarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Aylık gelir grupları tüm değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir (Tablo 11). Bu sonuçlara göre, yüksek gelir grubuna sahip velilerin tutumlarının diğer gelir gruplarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 11. Aylık Gelir Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Aylık Gelir (TL)	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p
Kişisel gelişim	1500 ve altı	98	141,53	14,541	4	,006
	1500-2000	34	164,29			
	2001-2500	40	151,46			
	2501-3000	31	149,13			
	3000 ve üstü	122	187,20			
Akademik algı	1500 ve altı	98	141,03	17,352	4	,002
	1500-2000	34	150,29			
	2001-2500	40	155,98			
	2501-3000	31	148,98			
	3000 ve üstü	122	190,06			
Sosyal destek	1500 ve altı	98	141,21	23,538	4	,000
	1500-2000	34	134,50			
	2001-2500	40	146,88			
	2501-3000	31	161,56			
	3000 ve üstü	122	194,10			
Ebeveyn tutumu	1500 ve altı	98	135,81	25,305	4	,000
	1500-2000	34	148,04			
	2001-2500	40	148,66			
	2501-3000	31	154,11			
	3000 ve üstü	122	195,97			

Ebeveyn Tutumlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Eğitim grupları tüm değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir (Tablo 12). Bu sonuçlara göre, lisansüstü eğitim derecesine sahip olan velilerin tutumlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 12. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p
Kişisel gelişim	İlkokul	76	135,57	19,600	5	,001
	Ortaokul	55	137,95			
	Lise	101	173,87			
	Önlisans	43	182,47			
	Lisans	46	190,35			
	Lisansüstü	4	230,38			
Akademik algı	İlkokul	76	139,63	21,467	5	,001
	Ortaokul	55	132,85			
	Lise	101	173,86			
	Önlisans	43	173,62			
	Lisans	46	197,21			
	Lisansüstü	4	240,00			
Sosyal destek	İlkokul	76	138,05	20,440	5	,001
	Ortaokul	55	143,13			
	Lise	101	165,13			
	Önlisans	43	176,40			
	Lisans	46	205,05			
	Lisansüstü	4	228,88			
Ebeveyn tutumu	İlkokul	76	134,66	27,579	5	,000
	Ortaokul	55	131,05			
	Lise	101	171,51			
	Önlisans	43	182,66			
	Lisans	46	204,12			
	Lisansüstü	4	241,38			

Ebeveyn Tutumlarının Çocuğun Bulunduğu Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Çocuğun bulunduğu sınıf gruplarının tüm değişkenler içerisinde herhangi bir anlamlı farklılığı bulunmamaktadır (Tablo 13).

Tablo 13. Çocuğun Bulunduğu Sınıf Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Çocuğun Sınıfı	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p
Kişisel gelişim	Beşinci	70	150,89	3,348	3	,341
	Altıncı	82	173,69			
	Yedinci	92	155,76			
	Sekizinci	81	170,86			
Akademik algı	Beşinci	70	150,16	3,660	3	,301
	Altıncı	82	173,55			
	Yedinci	92	155,71			
	Sekizinci	81	171,69			
Sosyal destek	Beşinci	70	143,80	6,863	3	,076
	Altıncı	82	182,40			
	Yedinci	92	158,35			
	Sekizinci	81	165,23			
Ebeveyn tutumu	Beşinci	70	149,26	5,183	3	,159
	Altıncı	82	178,12			
	Yedinci	92	153,15			
	Sekizinci	81	170,76			

Ebeveyn Tutumlarının Çocuğu Akademik Olarak Başarılı Bulma Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Çocuğu akademik olarak başarılı bulma grupları arasında, kişisel gelişim ve ebeveyn tutumu değişkenleri içerisinde $p < 0,05$ düzeyinde, sosyal destek değişkeni içerisinde ise $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür (Tablo 14). Bu sonuçlara göre, düşük ve yüksek başarı seviyesine sahip öğrenci velilerinin tutumları, orta başarı seviyesine sahip öğrenci velilerinden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 14. Çocuğu Akademik Olarak Başarılı Bulma Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Başarılı Bulma	N	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	p
Kişisel gelişim	Düşük	10	178,10	6,715	2	,035
	Orta	175	149,64			
	Yüksek	138	176,51			
Akademik algı	Düşük	10	170,40	2,180	2	,336
	Orta	175	155,01			
	Yüksek	138	170,25			
Sosyal destek	Düşük	10	177,50	9,971	2	,007
	Orta	175	147,11			
	Yüksek	138	179,76			
Ebeveyn tutumu	Düşük	10	176,75	7,283	2	,026
	Orta	175	149,11			
	Yüksek	138	177,28			

Ebeveyn Tutumlarının Herhangi Bir Spor Faaliyetinde Bulunma Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Herhangi bir spor faaliyetinde bulunma grupları arasında, akademik algı değişkeni içerisinde $p < 0,05$ düzeyinde, diğer değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür (Tablo 15). Bu sonuçlara göre, herhangi bir spor faaliyetinde bulunan velilerin tutumlarının, bulunmayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 15. Herhangi Bir Spor Faaliyetinde Bulunma Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Spor Faaliyeti	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Kişisel gelişim	Evet	86	191,87	16500,50	7794,500	-3,328	,001
	Hayır	239	152,61	36474,50			
Akademik algı	Evet	86	180,09	15487,50	8807,500	-1,986	,047
	Hayır	239	156,85	37487,50			
Sosyal destek	Evet	86	197,08	16949,00	7346,000	-3,973	,000
	Hayır	239	150,74	36026,00			
Ebeveyn tutumu	Evet	86	192,87	16587,00	7708,000	-3,438	,001
	Hayır	239	152,25	36388,00			

Ebeveyn Tutumlarının Spor İle İlgili Haberleri Takip Etme Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Spor ile ilgili haberleri takip etme grupları arasında, tüm değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür (Tablo 16). Bu sonuçlara göre, spor ile ilgili haberleri takip eden velilerin tutumlarının, takip etmeyenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 16. Spor İle İlgili Haberleri Takip Etme Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Haber Takibi	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Kişisel gelişim	Evet	146	196,55	28696,00	8169,000	-5,823	,000
	Hayır	179	135,64	24279,00			
Akademik algı	Evet	146	185,41	27069,50	9795,500	-3,921	,000
	Hayır	179	144,72	25905,50			
Sosyal destek	Evet	146	192,78	28146,00	8719,000	-5,226	,000
	Hayır	179	138,71	24829,00			
Ebeveyn tutumu	Evet	146	196,07	28626,50	8238,500	-5,731	,000
	Hayır	179	136,03	24348,50			

Ebeveyn Tutumlarının Çocuğu Sportif Etkinliğe Katılması Yönünde Destekleme Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Çocuğu sportif etkinliğe katılması yönünde destekleme grupları arasında, tüm değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür (Tablo 17). Bu sonuçlara göre, çocuğunu sportif etkinliğe katılması yönünde destekleyen velilerin tutumları, desteklemeyenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 17. Çocuğu Sportif Etkinliğe Katılması Yönünde Destekleme Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Destekleme	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Kişisel gelişim	Evet	297	170,18	50544,00	2025,000	-4,495	,000
	Hayır	28	86,82	2431,00			
Akademik algı	Evet	297	169,38	50306,00	2263,000	-4,027	,000
	Hayır	28	95,32	2669,00			
Sosyal destek	Evet	297	172,24	51154,50	1414,500	-5,846	,000
	Hayır	28	65,02	1820,50			
Ebeveyn tutumu	Evet	297	171,75	51009,50	1559,500	-5,468	,000
	Hayır	28	70,20	1965,50			

Ebeveyn Tutumlarının Çocuğun Herhangi Bir Sportif Etkinliğe Katılması Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Çocuğun herhangi bir sportif etkinliğe katılması grupları arasında, tüm değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür (Tablo 18). Bu sonuçlara göre, çocuğu herhangi bir spor etkinliğine katılan velilerin tutumlarının, katılmayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 18. Çocuğun Herhangi Bir Sportif Etkinliğe Katılması Değişkenine Göre Kişisel Gelişim, Akademik Algı, Sosyal Destek ve Ebeveyn Tutumu Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Spora Katılma	N	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	p
Kişisel gelişim	Evet	169	181,99	30755,50	9973,500	-3,797	,000
	Hayır	156	142,43	22219,50			
Akademik algı	Evet	169	177,55	30006,50	10722,500	-2,935	,003
	Hayır	156	147,23	22968,50			
Sosyal destek	Evet	169	190,38	32173,50	8555,500	-5,537	,000
	Hayır	156	133,34	20801,50			
Ebeveyn tutumu	Evet	169	187,06	31613,00	9116,000	-4,805	,000
	Hayır	156	136,94	21362,00			

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.TARTIŞMA

Ortaokul öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutumlarının bazı demografik özelliklere göre incelenmesi amacıyla yürütülen bu çalışmadan elde edilen bulgular, bu bölümde tartışılmış ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 6'ya göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada ebeveyn cinsiyetinin çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Ebeveyn tutumları velilerin cinsiyetine göre değerlendirildiğinde herhangi bir anlamlı farklılığın bulunmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre cinsiyetleri fark etmeksizin tüm velilerin tutumlarının aynı olduğu söylenebilir. Literatürde ders dışı sportif etkinliklere katılımın ebeveyn cinsiyetine göre etkisini ele alan benzer bulgulara sahip çalışmalar vardır.

Yılmaz (2016:109) çalışmasında ebeveynlerin cinsiyetlerinin, çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının karşılaştırılması ile ilgili olarak; ölçekten ve alt boyutlarından elde edilen puanların anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Anne ya da baba ders dışı sportif etkinliklerin fiziksel, akademik ve sosyal gelişime destek verirken; sigara, uyuşturucu gibi olumsuz özelliklerin kazanılmasını önleyen güvenilir ortam sağladı ifade etmiştir.

Yıldız (2015:49) çalışmasında ebeveyn cinsiyetiyle çocuğun beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılımlarına yönelik araştırmasında olumlu ya da olumsuz bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Bu etkinliklere katılım sosyal olarak çocuğu rahatlatan, farklı kültüre sahip kişilerle arkadaşlık kurma ve olumlu arkadaşlık ilişkileri kurduğundan dolayı bu etkinliklere katılımında hem anne hem de baba desteği önem kazanmaktadır. Özellikle çalışan anne babalar çocuklarını, ders saatleri dışı katıldıkları bu etkinliklere göndererek aynı zamanda onların nasıl zaman geçirdiklerini de kontrol etme fırsatı bulmaktadır.

Tablo 7'ye göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada ebeveyn yaşının çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi

incelenmiştir. Ebeveyn tutumları yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde herhangi bir anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre cinsiyetleri fark etmeksizin tüm velilerin tutumlarının aynı olduğu söylenebilir.

Yılmaz (2016:114) çalışmasında ebeveynlerin yaşının, çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının karşılaştırılması ile ilgili olarak; ölçekten ve alt boyutlarından elde edilen puanların istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği ortaya koymuştur. Ebeveynlerin yaşı fark etmeksizin çocukların ders dışı sportif etkinliklere katılımların yönelik pozitif tutumu sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yetenek ve ilgi alanlarını ortaya çıkarmaya yönelik olarak sürdürülen bu faaliyetler aynı zamanda bireye kendini ifade etme imkanı da yaratır. Çocuğun gelişim dönemlerinin tümünde ruhsal ve bedensel olarak beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin büyük önemi vardır. Çocuk bu etkinliklere katılarak kendini ve yeteneklerini tanıyıp keşfetmesi, yaratıcılığının gelişmesi, zihnini çalıştırması ve bedeninin çeşitli bölgelerini hareket ettirmesiyle kişisel gelişimi üzerinde çok önemli etkileri vardır. Çocuğun kişisel, zihinsel sosyal gelişimine önem veren ebeveynler yaş fark etmeksizin bu etkinliklere önem vererek çocuklarını bu etkinliklere yönlendirmektedir.

Tablo 8'e göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada Çocuk Sayısı ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Çocuk sayısı, akademik algı ve ebeveyn tutumu değişkeni içerisinde $p<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahip iken, sosyal destek değişkeni içerisinde $p<0,01$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir. Bu sonuçlara göre, tek çocuklu velilerin akademik algı, sosyal destek ve genel olarak ebeveyn tutumu diğerlerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Yılmaz (2016:119) çalışmasında ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumları ile çocuk sayıları arasında negatif bir ilişki olduğunu, çocuk sayısının az olması kişilik gelişimi, akademik algı ve sosyal destek alt boyutlarından elde ettikleri tutum puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Az çocuk sayısına sahip ebeveynler çocuklarının daha nitelikli ve kaliteli bireyler olarak yetişebilmeleri için çocuğun ders dışı etkinliklere katılımlarının önemli olduğu düşüncesine sahip oldukları görülmüştür. Selçuk (2008:48) ailede spor yapma

ile kişi sayısı arasında anlamlı değişiklikler olduğu sonucuna varmıştır. Ailede birey sayısı arttıkça ailenin spora desteği azalmakta ve çocuğa ayırdıkları zaman kısalmaktadır. Özellikle aile çok kalabalıksa ailelerde spora karşı olumlu veya olumsuz tutuma rastlanmamıştır. Bu sonuçta çocukların herhangi bir sportif faaliyete katılıp katılmadığından haberdar olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 9'a göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada çocuğun cinsiyet faktörünün ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Çocuğun cinsiyeti, sadece sosyal destek değişkeni içerisinde $p<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir. Bu sonuçlara göre, velilerin erkek öğrencilere sosyal desteği kızlara göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Sarı (2012)'ya göre öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarının cinsiyete göre incelenmesi için yapılan istatistiksel sonuçların daha fazla erkekler lehine anlamlı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçta okullarda yapılan ders dışı sportif etkinliklerin daha fazla erkeklerin ilgisini çeken etkinlikler olabileceğini düşündürmektedir. Özellikle kız öğrencilerin sadece erkeklerin ilgisini çeken basketbol, futbol gibi branşların planlanmasının kendilerinin ilgisini çekmediği ve başka kulüplerin olmadığını dile getirmişlerdir (Yaman, 2011). Başka bir çalışmada ise öğrencilerin cinsiyetlerine göre ders dışı etkinlikleri katılımlarına yönelik nedenleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir (Köse, 2004). Köse (2003: 78)'e göre ders dışı sportif etkinliklere katılıp katılmama arasında herhangi bir anlamlı ilişkinin bulunmadığı ve bu etkinliklere katılımın cinsiyetten bağımsız olduğunu tespit etmiştir. Aybek (2007:40) cinsiyete göre beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin incelediğinde olumlu tutum, erkek öğrencilerde %80,9, kız öğrencilerde ise %65'dir. Bunun nedeni de kız öğrencilerde yaşanan ergenlikle birlikte yaşanan fiziksel değişimden duydukları ve çevresel etmenler olarak gösterilebileceğini ileri sürmüştür. Taşmektepligil ve arkadaşları (2006) çalışmalarında cinsiyet ile beden eğitimi ve spor dersine olan tutum arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulamamıştır. Kız ya da erkek öğrenci fark etmeksizin öğrencilerin beden eğitimi ve spor faaliyetlere olan ilginin pozitif olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Salar (2015:51) ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımda cinsiyet faktörünün ayırt edici olduğunu, kız ve erkek öğrencilerin farklı ders dışı sportif branşlara katıldıklarını belirlemiştir. Kız ve erkek

öğrencilerin elde ettikleri yararların cinsiyete göre farklılıklar gösterdiğini tespit etmiş ve hem kız öğrencinin hem de erkek öğrencinin ilgisini çekebilecek ders dışı sportif aktivitelerin düzenlenebileceğini dile getirmiştir. Civil (2007:60) araştırmasında sportif etkinliklere katılımın büyük çoğunluğunun erkek öğrenciler oluşturduğunu ortaya çıkarmıştır. Poyraz (1999:121) çalışmasında öğrencilerin cinsiyeti ile sportif etkinliklere katılımları arasında anlamlı farklılıklar bulmuş ve erkek öğrencilerin bu etkinliklere kız öğrencilerden daha düzenli katıldıklarını ortaya çıkarmıştır. Selçuk, (2006:47) ders dışı sportif etkinliklerin hem kız hem de erkek öğrencilerin özgüvenini geliştirdiğini ve liderlik özelliklerini ortaya çıkardığı sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 10'a göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada ebeveynin mesleği ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Meslek grupları akademik algı, sosyal destek ve ebeveyn tutumu değişkeni içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir. Bu sonuçlara göre, memurların diğer mesleklere nazaran tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Yılmaz (2016:116) çalışması da, bulgularımızı destekler niteliktedir. Anne babanın meslekleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Buna göre mesleği memur olan annenin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları, mesleği ev hanımı olan annenin tutumundan daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde memur olan babalar, mesleği işçi olan babalardan daha olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir. Salar (2015:49) çalışmasında anne mesleğinin ders dışı sportif etkinliklere katılım düzeyinde anlamlı fark bulamazken baba mesleğine göre anlamlı farklılıklar bulmuştur. Tahmazoğlu (2014:69) çalışmasında farklı sonuçlar tespit etmiş annenin mesleğiyle öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklerine katılımları arasında anlamlı farklılıklar tespit ortaya çıkmamıştır. Poyraz, (1999:122) çalışmasında araştırmamızdan farklı olarak ebeveynlerin ebeveynlerin mesleği ile öğrencinin sportif etkinliklere katılımı arasında anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Düşük ve orta düzeyde gelire sahip öğrencilerin bu etkinliklere katılımlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmamızdan farklı çıkmasının sebebi olarak da araştırmanın yapıldığı şehrin olanaklarının fazla olması, genel eğitim seviyesinin yüksek olması ya da okuldaki öğretmenlerin yönlendirmesi olabilmektedir.

Tablo 11'e göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada ebeveynin aylık gelir düzeyi çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Aylık gelir grupları tüm değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir. Bu sonuçlara göre, yüksek gelir grubuna sahip velilerin tutumlarının diğer gelir gruplarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Literatürde bulgumuza paralel çalışmalar mevcuttur.

Sarı (2012) çalışmasında düşük gelir seviyesine sahip öğrencilerin ders dışı sportif etkinliklere katılımının yüksek gelirli öğrencilere oranla daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Yılmaz (2016:117)'in çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmış ailenin gelir seviyesi arttıkça çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılım düzeyi artmakta olduğunu tespit etmiştir. Yıldız (2015:51) çalışmasında ailenin gelir düzeyine göre çocuğun beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılımları farklılık göstererek anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Yapılan işlem sonucunda aylık geliri en fazla olan ebeveyn çocuklarının beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılımı en yüksektir. Aylık gelir seviyesi düştükçe spor beden eğitimi ve spor dersine katılım da azalmaktadır. Köse (2003:143) çalışmasında ailelerin sosyo- ekonomik durumları ile ders dışı sportif etkinliklere katılım oranları arasında anlamlı farklılıklar bulmuş, ailenin gelir seviyesi arttıkça öğrencinin ders dışı etkinliklere katılma oranları da paralel olarak artmaktadır. Tahmazoğlu (2014:65)'da çalışmasında özel okulda okuyan öğrencilerin devlet okullarında okuyan öğrencilere göre ders dışı sportif etkinliklere katılımın daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Özellikle maddi durumu yetersiz ailelerde çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılımın aileye yol parası, malzeme gibi maddi olarak yeni masraflar getirebileceği düşünüldüğünde bu sıkıntılar öğrencinin bu etkinliklerden uzak durmasına sebep olan nedenlerdir. Kotan ve arkadaşları (2009) çalışmasında ailenin gelir düzeyi yükseldikçe çocuğu spor okullarına gönderme oranının da daha yükseldiği sonucuna varmıştır. (Köse, 2013) yapılan başka bir çalışmada ise öğrencinin ailesinin maddi imkanları ile ders dışı sportif faaliyetlere katılımları arasında anlamlı farklılıklar bulmuş, çocuğun bu etkinliklere katılımlarında ekonomik durumun önemini belirtmiştir (Esen, 2010:60). Poyraz, (1999:122) çalışmasında araştırmamızdan farklı olarak ebeveynlerin aylık gelirleri ile öğrencinin sportif etkinliklere katılımı arasında anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Düşük ve orta

düzeyde gelire sahip öğrencilerin bu etkinliklere katılımlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun sebebi de araştırmanın yapıldığı şehrin spor kültürü alt yapısının olması, spor salonlarının, antrenörlerin olması ve bu etkinliklerin ücretsiz olması olabilir.

Tablo 12'e göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada ebeveyn tutumlarının eğitim durumu faktörünün çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Eğitim grupları tüm değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılığa sahiptir. Bu sonuçlara göre, lisansüstü eğitim derecesine sahip olan velilerin tutumlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Literatürde yapılan çalışmalarda bulgularımızı destekleyen çalışmalar mevcuttur.

Sarı (2012)'ya göre ebeveynlerin öğrenim durumu çocuklarını ders dışı sportif etkinliklere yönlendirmede kritik öneme sahiptir. Öğrenim durumuyla yükseldikçe ebeveynlerin bu etkinliklere daha bilinçli yaklaştıkları tespit edilmiştir. Eğitim durumu yüksek olan ebeveynler çocuklarının okul dışı vakitlerde bu etkinliklere katılımını daha fazla destekledikleri dile getirilebilir. Aydın, (2015:55). Ders dışı sportif etkinliklere katılmayan öğrencilerin duygusal özerklik düzeyleri ile anne eğitimi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir. Fakat Ders dışı sportif etkinliklere katılmayan öğrencilerin duygusal özerklik düzeyleri ile baba eğitimi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu farkın sebebi de, babanın eğitim seviyesi ne kadar yükselirse ergenlerin gelişim dönemlerine uygun davranarak onları bilinçli şekilde yetiştirdikleri ifade edilebilir. Yılmaz (2016:114) çalışmasında ebeveynlerin eğitim durumu ile sahip oldukları tutum anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yani ebeveynin eğitim seviyesi arttıkça çocuklarının dışı sportif etkinliklere katılımlarına daha fazla olumlu tutum geliştirdiklerini ortaya çıkarmaktadır. Kotan ve arkadaşları (2009) da çalışmasında annenin eğitim düzeyinin yükselmesi, ailenin çocuğun antrenmanlarını izlemeye gitme oranını arttırdığı söylemiştir.

Poyraz (1999:122) çalışmasında araştırmamızdan farklı olarak ebeveynlerin ebeveynlerin eğitim durumu ile öğrencinin sportif etkinliklere katılımı arasında

anlamli farklılıklar bulunamamıştır. Düşük ve orta düzeyde gelire sahip öğrencilerin bu etkinliklere katılmalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmamızdan farklı sonuçların çıkması bölgenin genel eğitim durumu, okulun ebeveynlerle olan iletişimlerinin güçlü olması gibi faktörler neden olabilmektedir.

Tablo 13'e göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada çocuğun sınıfi faktörünün çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Çocuğun bulunduğu sınıf gruplarının tüm değişkenler içerisinde herhangi bir anlamli farklılığı bulunmamaktadır. Literatürde yapılan araştırmalarda bulgularımızı destekleyen çalışmalar vardır.

Poyraz (1999:121) çalışmasında çocukların yaşları ile sportif etkinliklere katılmaları arasında anlamli farklılıklar bulunmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Yılmaz (2016:122) de çocukların sınıf düzeylerinin yükselmesi ile birlikte ders dışı sportif etkinliklere tutum puanlarının düştüğü görülmüştür. Öncü, E. ve Güven Ö. (2011) çalışması çalışmamızdan farklı olarak çocukların beden eğitimi dersine tutumlarıyla çocukların okudukları sınıf düzeyi arasında anlamli farklılıklar olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bunun sebebi de çocukların sınıf seviyeleri yükseldikçe çocukların akademik derslerini olumsuz etkileyebileceği ve ebeveynlerin aşırı bir şekilde sınavlara odaklanması gerektiği düşüncesidir. Köse (2003:141) çalışmasında öğrencilerin sınıf düzeyleri ile ders dışı etkinliklere katılmaları arasında anlamli ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Sınıf düzeyi ve yaşları yükseldikçe ders dışı sportif etkinliklere katılım düzeyleri artmakta olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 14'e göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada çocuğu akademik olarak başarılı bulma faktörüne göre ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Çocuğu akademik olarak başarılı bulma grupları arasında, kişisel gelişim ve ebeveyn tutumu değişkenleri içerisinde $p<0,05$ düzeyinde, sosyal destek değişkeni içerisinde ise $p<0,01$ düzeyinde anlamli farklılık görülmüştür. Bu sonuçlara göre, düşük ve yüksek başarı seviyesine sahip öğrenci velilerinin tutumları, orta başarı seviyesine sahip öğrenci velilerinden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Yılmaz (2016:89) öğrencinin akademik olarak yüksek algılanması ya da eğitim durumunu düşük-orta olarak algılanması arasında puanları arasındaki puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin sportif faaliyetlere katılımlarını engelleyen en büyük etmenler çocuğun akademik anlamda diğer derslerini olumsuz etkileyebileceği, ya da bir üst eğitim kurumuna hazırlıklar, ailenin desteğinin olmayışı gibi faktörlerdir (Akgül ve ark., 2012).

Tablo 15'e göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada ebeveyn tutumlarının herhangi bir spor faaliyetinde bulunma değişkenine göre çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Herhangi bir spor faaliyetinde bulunma grupları arasında, akademik algı değişkeni içerisinde $p < 0,05$ düzeyinde, diğer değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür. Bu sonuçlara göre, herhangi bir spor faaliyetinde bulunan velilerin tutumlarının, bulunmayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öncü ve Güven (2011) çalışmasında, anne babası spor yapan çocukların beden eğitimi faaliyetlerine katılımlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu faaliyetlere katılan anne babaların, spor yapmayan anne babalarla kıyaslandığında spor yapan anne babaların puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Kotan ve arkadaşlarına (2009) göre ailesinde sportif etkinliklerle ilgilenen birinin olması, ailesinde herhangi bir sportif faaliyette bulunmayanlara oranla aile üyelerinden spor yapması için daha fazla destek görmekte olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yılmaz (2016:120) ise spor yapan ebeveyn tutumlarının spor yapmayan ebeveyn tutumlarından daha yüksek olduğunu tespit etmiş, anne babanın spor geçmişi olması bu etkinliklere bakış açılarını olumlu yönde etkilediğini dile getirmiştir.

Tablo 16'ya göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada ebeveyn tutumlarının spor ile ilgili haberleri takip etme değişkenine göre çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Spor ile ilgili haberleri takip etme grupları arasında, tüm değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür. Bu sonuçlara göre, spor ile ilgili haberleri takip eden

velilerin tutumlarının, takip etmeyenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Literatürde yapılan çalışmalarda bulgularımızı destekleyen çalışmalar mevcuttur.

Öncü ve Güven (2011) ebeveynlerin çocuklarının beden eğitimi faaliyetlerine katılımıyla sporla ilgili tv programlarını izleme sıklığı arasında anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Sporla ilgili programları izlemenin kişide spora bakış açılarında olumlu yönden destekleyeceği sonucu ortaya çıkmıştır. Yılmaz (2016:121) ise ebeveynlerin sporla ilgili haberleri takip etme ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumları arasında yapılan istatistiki sonuçlara göre bu iki değişken arasında anlamlı farklılıklar vardır. Ebeveynlerin sporla ilgili haberleri takip etmesi sporla ilgili olumlu tutuma sahip olması sonucunu ortaya çıkardığı söylenebilir. Yıldız (2015:53) ebeveynlerin sporla ilgili takip etme davranışı ile beden eğitimi dersine katılım arasında anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Bu sonuca göre ebeveynlerin sporla ilgili haberleri ta takip etmesi çocuğun beden eğitimi etkinliklerine katılımlarını olumlu olarak etkilemiştir.

Tablo 17'ye göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada ebeveyn tutumlarının çocuğun sportif etkinliğe katılması yönünde destekleme faktörü değişkenine göre çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Çocuğu sportif etkinliğe katılması yönünde destekleme grupları arasında, tüm değişkenler içerisinde $p<0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür. Bu sonuçlara göre, çocuğunu sportif etkinliğe katılması yönünde destekleyen velilerin tutumları, desteklemeyenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Literatürde yapılan çalışmalarda bulgularımızı destekleyen çalışmalar mevcuttur.

Yılmaz (2016:109) araştırmasında anne babaların çocukların ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varmıştır. Araştırmanın sonucu genel olarak çocuğu sportif etkinliğe katılması yönünde destekledikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Esen (2010:61) araştırmasında aile ve çevrenin çocuğu ders dışı aktivitelere yönlendirmedeki etkisi beden eğitimi öğretmenin etkisinden yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Tahmazoğlu (2014:70)'na göre ebeveynler çocuklarını spora karşı olumlu tutum kazandırmalı, spor yapan arkadaş grupları

izletirilmeli ve onlara sporla ilgili cesaret verilmelidir. Genellikler Spor geçmişine sahip ebeveynler çocuklarını sportif etkinliklere katılmaları yönünde destek vermekte, sporun çocuğa katacağı yararın farkında olduğu sonuçlarına ulaşabilmektedir.

Tablo 18'e göre ebeveynlerin, çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasının incelendiği çalışmada ebeveyn tutumlarının çocuğun herhangi bir sportif etkinliğe katılımı faktörü değişkenine göre çocuğun ders dışı sportif etkinliklere katılımına etki düzeyi incelenmiştir. Çocuğun herhangi bir sportif etkinliğe katılımı grupları arasında, tüm değişkenler içerisinde $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür. Bu sonuçlara göre, çocuğu herhangi bir spor etkinliğine katılan velilerin tutumlarının, katılmayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

5.2. SONUÇ

Ders dışı sportif etkinlikler konusunda ebeveynlerin yaklaşımı öğrencilerin bu etkinliklere katılımına önemli rol oynamaktadır. Aile bireylerinin her biri çocuğa rol model olmaktadır. Özellikle aile bireylerinden birinin herhangi bir sportif etkinliğe katılımı ya da bu etkinlikleri takip etmesi çocuğun spora olan bakış açısında önemli bir boyut kazandıracaktır. Anne babanın eğitim durumu, aylık gelir düzeyi, mesleği çocuğun bu etkinliklere katılımında önemli etkilerdir. Ders dışı sportif etkinliklerin yeni masraflar getirebileceği düşüncesi ebeveynlerin bu etkinliklere karşı negatif bakış açısı kazanmalarına sebep olmaktadır. Özellikle anne babanın eğitim durumu yükseldikçe ebeveynler bu etkinliklerin önemini daha iyi bilmekte okul dışı saatlerinin daha verimli geçirmelerine olanak sağlamaktadır. Memur olan ebeveynler bu etkinliklere daha fazla önem vermekte ve bu ailelerin çocukları da ha fazla katılım göstermektedir. Ailedeki çocuk sayısı çocuğa olan ilgi alakayı belirlemekte önemli bir yere sahiptir. Zira çocuk sayısı ve çocuğa gösterilen ilgi genellikle ters orantılıdır. Anne babanın sporla ilgili programlar izlemesi, çocuğun sportif etkinliklere katılımına destek verilmesi de bu etkinliklere katılımında rol oynayan önemli etkenlerdir. Araştırmada ebeveynin yaşı, ebeveynin cinsiyeti, çocuğun bulunduğu sınıf gibi bu faktörlerde göre inceleme sonuçlarında, tüm ebeveynlerin bakış açısı aynı olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre bakıldığında erkek

çocuklarının bu etkinliklere katılımına kız öğrencilerden fazla destek verildiği ortaya çıkmaktadır.

5.3. ÖNERİLER

- Ders dışı sportif etkinlikler çocuğun gelişiminde önemli bir role sahiptir. Okul ders saatleri dışında zamanlarını daha aktif ve verimli şekilde geçirmelerini sağlamak ve onları kötü alışkanlıklardan uzak tutmaktadır. Özellikle öğrencilerin ergenlik çağına girmiş ya da girmekte olduğu bu dönemde çocukların fazla enerjilerini olumlu bir şekilde harcamalarına olanak sağlayan bu etkinliklerin önemini topluma daha iyi kavratılmalıdır.
- Ders dışı etkinlikler okul derslerini engellemeyecek şekilde planlanmalı, iyi planlandığı takdirde öğrencinin derslerden akademik olarak geri kalmayacağını hatta derslerine pozitif yansıyabileceği bilincini hem öğrenciye hem de ebeveynlere anlatılmalıdır.
- Ders dışı etkinliklere katılımında erkeklerin oranı kızlardan daha yüksektir. Hem kız öğrenciler hem de erkek öğrencilerin ilgisini çekebilecek sportif etkinlikleri çeşitlendirerek bu etkinliklere katılım artırılmalıdır.
- Maddi olarak zayıf olan öğrenciler için bu etkinliklerin maliyeti düşürülmeli, bu etkinliklere katılımı engelleyen faktörlerin önüne geçilmelidir. Bu etkinliklerin yararlarını hakkında tüm toplum bilinçlenmeli özellikle anne babalar mesleği, eğitim seviyesi, yaşı fark etmeksizin çocuklara rol model olmalıdır.
- Ebeveynlerin de sportif etkinlikler yapması, sportif etkinliklerle ilgili gündemi takip etmesi gibi çocuklarına rol model olacağı davranışlar sergilemesi gereklidir.
- Öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine imkan sağlayacak, fazla enerjilerini tüketebileceği ders dışı etkinlikler düzenlenmelidir.
- Öğrencilerin çok yönlü gelişmesi için farklı etkinlikler planlanmalı ve bu etkinlikler planlanırken ailelerle iş birliği yapılmalıdır.
- Ders dışı etkinliklerin zararlı alışkanlıklarda uzaklaştıracağı bilincini ailelere anlatılmalı ve bu etkinliklere teşvik edici etkinlikler yapılmalıdır.

- Okul idaresi ve özellikle beden eğitimi ve spor öğretmeni ailelerin de sporun farkına varmasına olanak sağlayan konferans, seminer gibi etkinlikler planlamalı ve öğrencilerin bu etkinliklere katılımı konusunda veliler ikna edilmelidir.
- Ders dışı etkinliklerin daha verimli daha aktif geçirilebilmesi için öğretmenlere de hizmet içi eğitim kursları açılmalıdır.
- Tatil dönemlerinde özellikle yaz tatilinde açılan etkinlikler çeşitlendirilerek çocukların bu etkinliklere katılımı sağlanmalıdır.

6. KAYNAKLAR

- Akgün, N. (1982). *Egzersiz fizyolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.
- Akgül, S., Göral, M., Demirel, M. ve Üstün, Ü.D. (2012). İlköğretim öğrencilerinin okul içi ve okullar arası sportif etkinliklere katılma nedenlerinin çeşitli değişkenler açısından araştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(1), 13-21.
- Aracı, H. (1999). Öğretmenler ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi. Ankara: Bağırhan Yayinevi.
- Aracı, H. (2006). Öğretmenler ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi. Ankara: Nobel Yayinevi.
- Atamanalp, C. (1999). *Çocuk terbiyesi ve eğitimi rehberi*. Erzurum: Ekev Yayınları.
- Aybek, A. (2007). Öğrencilerin beden eğitimi dersine ve ders dışı etkinliklere yönelik tutumlarında beden eğitimi öğretmenlerinin rolü. Yüksek Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Samsun.
- Baysal, A.C. (1981). *Sosyal ve örgütsel psikolojide tutumlar*. İstanbul: Yalkın Ofset.
- Başoğlu, B. (1995). Ankara ili devlet liselerinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki sorunları üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Binbaşoğlu, C. (2000). *Okulda ders dışı etkinlikler*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 3467.
- Binbaşoğlu, C. (1991). *Genel öğretim bilgisi*. Ankara: Binbaşoğlu Yayinevi.
- Civil, T. (2007). Ortaöğretim kurumlarında ders dışı sportif etkinliklere katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik yapılarının araştırılması (Giresun ve Trabzon İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Coladarci, T. and Cobb, C.D. (1996). Extracurricular participation, school size, and achievement and self-esteem among high school students: A national look. *Journal of Research in Rural Education*, 12(2), 92-103.
- Çağdaş, A. (2002). *Anne-baba- çocuk iletişimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Demirci, A. (2006). *İlköğretimde beden eğitimi uygulamaları*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Duman S. ve Kuru, E. (2010). Spor yapan ve yapmayan Türk öğrencilerin kişisel uyum düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 18-26.
- Erbaş, M. (2012). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin anne-baba tutumlarının psikomotor beceri düzeyleri ve beden eğitimi ve spor ders tutumlarına etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdemli, A. (2002). *Temel sorunlarıyla spor felsefesi*. İstanbul: E Yayınları.

- Erdemli, A. (1991). *Türk-Alman kültür diyalogunda spor ahlakı ve spor felsefesine yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Meva Matbaacılık.
- Erdoğan, İ. (1999). *İşletmelerde davranış (10. Baskı)*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Esen, G. (2010). İlköğretim okulları 2. kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ve ders dışı spor etkinliklerine yönelik tutumlarında beden eğitimi öğretmenlerinin rolü. Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Gökgöz, E.A. (2014). İlkokul eğitiminin kalitesini artırmada okul-aile işbirliği ve okul sosyal hizmeti. Yüksek Lisans Tezi, *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yalova.
- Gündüz, N. (1991). Orta öğretim kurumlarındaki ders dışı sportif etkinliklerin öğretim programları ve işlevselliği açısından değerlendirilmesi. 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Milli Eğitim Basımevi, Ankara: 230.
- Gündüz, İ. (2011). Dokuzuncu sınıf coğrafya derslerinde ders dışı etkinliklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Hergüner, G. (1991). Çocuğun spora yönelmesinde ailenin rolü ve önemi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 87-91.
- İmamoğlu, C. (2011). Aktif olarak spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum algı iletişim*. Ankara: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı Ç. (2005). *Yeni insan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *İnsan ve insanlar (Sosyal psikolojiye giriş)*. İstanbul: Evrim.
- Karadağ, S. (2012). İlköğretim 8. sınıf ve lise 11. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere bağlı olarak karşılaştırılması (Kırıkkale örneği). Yüksek Lisans Tezi, *Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Kırıkkale.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 15. Baskı, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kazak, H. (2010). İlköğretim öğrencilerinin spora başlamasında sosyal faktörlerin rolü (Muş ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sakarya.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2012), 208-225.
- Karasüleymanoğlu, A. (1992). *Yeni boyutlarıyla spor*. Ankara: Engin Yayınları.

- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon-boş zamanları değerlendirme*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Kızılçelik, S. ve Erjem, Y. (1996). *Açıklamalı sosyoloji sözlüğü*. İzmir: Saray Kitabevleri.
- Kotan, Ç., Hergüner, G. ve Yaman, Ç. (2009). İlköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi (Sakarya İli Örneği). *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 49-58.
- Köse, E. (2003). İlköğretim düzeyinde ders dışı etkinliklerin akademik başarıya ve okul kültürünü algılamaya etkisi. Doktora Tezi, *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum.
- Köse, E. (2003). Erzurum ilindeki ilköğretim okullarında ders dışı etkinliklere yönelik altyapı olanakları ile ilgili bir ön araştırma. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 205-206.
- Köse, E. (2004). İlköğretim öğrencilerinin ders dışı etkinlikleri tercih etme nedenleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Malatya, Türkiye.
- Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflanmasına yönelik bir öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 336-353.
- Kulaksızoğlu, A. (1999). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Leif, J.ve Rustin, G. (1980). *Genel pedagoji* (Çev: Nejat Yüzbaşıoğulları). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Lewis, C.P. (2004). The relation between extracurricular activities with academy and social competencies in school age children: A meta-analysis. Doctoral Dissertation, Texas A&M University: Texas.
- Mutlutürk, N.M. (1993). Milli Eğitim bakanlığı ile gençlik ve spor genel müdürlüğünün orta öğrenim gençliğine getirdiği ders dışı etkinliklerde sporun yeri ve önemi. *16-18 Aralık Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor 11. Ulusal Sempozyumu*, 16-18 Aralık, Manisa, Turkey, 245-250.
- Mülayim, A. (2014). Beden eğitimi dersinin öğrencilerin sosyal gelişim düzeylerine etkilerinin araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Öncü, E. ve Güven, Ö. (2011). Ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımlarına yönelik tutumları ve beklentileri. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 28-37.
- Özben, Ş. ve Argun, Y. (2002). Okul öncesi çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 18-28.
- Özcanoğlu, A.B. (1993). Ortaöğretimde okul spor faaliyetlerine katılımın öğrencilerin akademik başarıları üzerine etkileri. Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Özguven, İ.E. (2000). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM Yayınları.

- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Pehlivan, Ö. (2002). Bireyin dini tutum ve davranışlarına etki eden anne baba davranışları ve diğer çevre faktörleri. Yüksek Lisans Tezi, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Sivas.
- Poyraz, A. (2006). Ortaöğretim kurumlarında ders dışı sportif faaliyetleri organizasyonu, katılım sorunları ve çözüm önerileri üzerine bir araştırma (Afyon ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Salar, B. (2015). Ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı sportif faaliyetlere katılım düzeyleri ve sorunları (Burdur- Isparta-Denizli örneği). Yüksek Lisans Tezi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Burdur.
- Sarı, M. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 72-89.
- Sayın, Ö. (1990). *Aile sosyolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Selçuk, T. (2006). Ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı okul spor faaliyetlerine katılımı ve sorunları (Mersin ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Mersin.
- Şahin, D. (2011). Okul müdürü, öğretmen ve ebeveynlerin beden eğitimi dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon.
- Şen Ş. ve Boyraz, E. (2017). Annelik rolü ve çocuk için tüketime yansımaları: Kadınların ebeveynlik tutumları ve hedonik tüketim eğilimi üzerine bir araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 349.
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, ergen ve anne baba*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Şişko, M. ve Demirhan, G. (2002). İlköğretim okulları ve liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 205-210.
- Tahmazoğlu, G.K. (2014). İlköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinin ders dışı sportif faaliyetlere ilişkin görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Taşmektipligil, Y., Yılmaz, Ç., İmamoğlu, O. ve Kılıçgil, E. (2006). İlköğretim okullarında beden eğitimi ders hedeflerinin gerçekleşme düzeyi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(4), 139-147.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi* (1. Baskı). İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tezcan, M. (1993). *Boş zamanlar sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Tonya, A. (2008). Eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümlerinde bireysel ses eğitimi derslerinde karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre

- incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İzmir.
- Tolan, B., İsen, G. ve Batmaz, V. (1991). *Sosyal psikoloji*. Ankara: Adım Yayıncılık.
- Yaman, E. (2011). Rekreasyon bağlamında öğrenci algılarına göre sosyal kulüplerin işlevselliği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 35-48.
- Yavaş, M. ve İlhan, A. (1997). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri* (1. Baskı). Bursa: Melisa Matbaacılık.
- Yavuzer, H. (2004). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yetim, A. A. (2006). *Sosyoloji ve spor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Yetim, A. A. (2014). *Sosyoloji ve spor*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Yıldız, A. (2015). Ebeveynlerin çocuklarının beden eğitimi ve spor dersine katılımlarına yönelik tutumlarının incelenmesi (Tokat örneği). Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Yılmaz, A. (2016). Lise öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere katılımlarına yönelik ebeveyn tutum ve görüşleri. Doktora Tezi, *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Yılmaz, F. (2014). Ortaokul 6.7.8. sınıf öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı*, İstanbul.
- Yılmazer, Y. (2007). Anne-baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarısı ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.

7. EKLER

Anket Formu

Sayın veli,
Bu çalışma, çocuğunuzun ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumunuz hakkında bilgi edinmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu anket iki bölümden oluşmaktadır. ; Birinci bölüm çocuğunuzun ders dışı sportif etkinliklere katılımına yönelik tutumunuzu belirlemek amacıyla hazırlanan 17 maddeden oluşmaktadır.
İkinci bölüm kişisel bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanan sorulardan oluşmaktadır. Anket sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için her bir ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplamamış ifade bırakmayınız. Katılımınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Gökhan DOKUZOĞLU
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

	Bu ölçek, ders dışı sportif etkinliklere yönelik bazı ifadeleri içermektedir. Sizden istenen her ifadeyi dikkatlice okumanız, ifadelerin karşısındaki kutucuklardan sadece birini (X) şeklinde işaretlemenizdir. Araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenilirliği için lütfen tüm ifadeleri içtenlikle cevaplayınız. İşaretlenmemiş hiçbir ifade bırakmayınız.	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun kötü alışkanlıklar edinmesini engeller.	1	2	3	4	5
2	Çocuğumu ders dışı sportif etkinliklere katılması için cesaretlendiririm.	1	2	3	4	5
3	Ders dışı sportif etkinlikler gereklidir.	1	2	3	4	5
4	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun ergenlik dönemini sorunsuz geçirmesine katkı sağlar.	1	2	3	4	5
5	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun akademik -okul- başarısını engeller.	1	2	3	4	5
6	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun ahlaki gelişimine katkı sağlar.	1	2	3	4	5
7	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumu çok yönlü geliştirir.	1	2	3	4	5
8	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğuma kendi yeteneklerini tanıma fırsatı verir.	1	2	3	4	5
9	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun akranlarıyla sağlıklı iletişim kurmasını sağlar.	1	2	3	4	5
10	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun derslere devamını olumsuz etkiler.	1	2	3	4	5
11	Çocuğumu ders dışı sportif etkinliklerin önemi hakkında bilgilendiririm.	1	2	3	4	5
12	Ders dışı sportif etkinlikler eğitimin tamamlayıcı bir parçasıdır.	1	2	3	4	5
13	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun sosyalleşmesi için uygun ortam değildir.	1	2	3	4	5
14	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğuma liderlik vasfı kazandırır.	1	2	3	4	5
15	Ders dışı sportif etkinlikler çocuğumun kendini daha rahat ifade etmesini sağlar.	1	2	3	4	5
16	Ders dışı sportif etkinliklerin çocuğumun akademik -okul- başarısını olumsuz etkilediğine inanmam.	1	2	3	4	5
17	Çocuğumun ders dışı sportif etkinliklere katılımı için gerekli olan araç-gereci sağlarım.	1	2	3	4	5

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz:

Kız Erkek

2. Yaşınız:

0-30 31-35 36-40 41-45 46 ve üstü

3. Çocuk sayısı:

1 2 3 4 5 ve üzeri

4. Çocuğunuzun cinsiyeti:

Kız Erkek

5. Mesleğiniz:

işçi çiftçi memur ev hanımı diğer

6. Ailenin aylık geliri:

0-1500 TL 1501-2000 TL 2001-2500 TL

2501-3000 TL 3001 TL ve üzeri

7. Eğitim Durumunuz:

İlkokul Ortaokul Lise Önlisans Lisans Lisansüstü

8. Çocuğunuz kaçınıcı sınıfta okuyor?

5 6 7 8

9. Çocuğunuzu akademik olarak ne kadar başarılı buluyorsunuz?

Düşük Orta Yüksek

10. Herhangi bir sportif faaliyette bulunuyor musunuz?

Evet Hayır

11. Sporla ilgili haberleri takip ediyor musunuz?

Evet Hayır

12. Çocuğunuzu sportif etkinliklere katılması yönünde destekliyor musunuz?

Evet Hayır

13. Çocuğunuz herhangi bir sportif etkinliğe katılıyor mu?

Evet Hayır

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Gökhan DOKUZOĞLU

Doğum Yeri: ANTAKYA - HATAY

Doğum Yılı : 01.01.1988

Medeni Hali: Evli

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lisans: 2006-2011 : Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor

Yüksekokulu, beden eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

Önlisans: 2014-2016: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Adalet Bölümü

Yabancı Dil : İngilizce

MESLEKİ BİLGİLER

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni